

Latvijas Nacionālais arhīvs

2025.GADA PUBLISKAIS PĀRSKATS

2025

Rīga 2026

SATURS

PRIEKŠVārds.....	3
PAMATINFORMāCIJA	4
1.1. LATVIJAS NACIONālĀ ARHĪVA JURIDISKAIS STATUSS.....	5
1.2. LATVIJAS NACIONālĀ ARHĪVA DARBĪBAS MĒRĶIS UN FUNKCIJAS.....	5
1.3. LATVIJAS NACIONālĀ ARHĪVA DARBĪBAS STRATĒGIJAS UN NORMATĪVO AKTU IZSTRĀDE.....	7
2. FINANŠU RESURSI	8
3. LATVIJAS NACIONālĀ ARHĪVA DARBĪBAS REZULTĀTI UN SNIEGTIE PUBLISKIE PAKALPOJUMI.....	11
3.1. INSTITŪCIJU ARHĪVU UN DOKUMENTU PĀRVALDĪBAS UZRAUDZĪBA	12
3.2. INSTITŪCIJU DOKUMENTU UN ARHĪVU PĀRVALDĪBAS KĀRTĪBAS PĀRBAUDES.....	13
3.3. DOKUMENTU PIEEJAMĪBA.....	14
3.4. DOKUMENTU SAGLABĀŠANA	16
3.5. APMEKLĒTĀJU PIENĒMŠANA UN KONSULTĒŠANA	19
3.6. PIEPRASĪJUMU IZPILDE	19
3.7. LASĪTAVU PAKALPOJUMI	20
3.8. DOKUMENTU POPULARIZĒŠANA UN KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU	21
3.9. DALĪBA ZINĀTNISKAJĀS KONFERENCĒS, SEMINĀROS UN PROFESIONĀLOS FORUMOS	29
3.10. PROJEKTI	30
3.11. SADARBĪBA AR NEVALSTISKO SEKTORU	32
3.12. DARBA VIDĒ BALSTĪTU MĀCĪBU UN PRAKSES NODROŠINĀŠANA.....	33
4. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA.....	34
5. PERSONĀLS	37
6. LATVIJAS NACIONālĀ ARHĪVA DARBĪBAS PRIORITĀTES 2026. GADAM	41

PRIEKŠVārds

Latvijas Nacionālajam arhīvam 2025. gads ir bijis mērķtiecīga darba, nozīmīgu pārmaiņu un profesionālu sasniegumu gads, kurā konsekventi īstenota Arhīva kā atmiņas institūcijas misija – uzkrāt, saglabāt un padarīt sabiedrībai pieejamu Latvijas nacionālo dokumentāro mantojumu.

Aizvadītajā gadā īpaši izceļama Arhīva darbības virzība uz digitālo attīstību, pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu un pieejamības paplašināšanu. Tika turpināta jaunā pakalpojumu portāla ieviešana un pilnveide, vienlaikus būtiski papildinot digitālos resursus un informācijas sistēmu saturu, kā arī nodrošinot arvien plašākas iespējas sabiedrībai izmantot arhīva resursus attālināti. 2025. gadā ievērojami pieauga digitālā pieejamība – Arhīva uzturētos tiešsaistes resursus izmantojuši simtiem tūkstošu lietotāju, apliecinot sabiedrības pastāvīgo interesi par

vēsturiskajiem avotiem un dokumentāro mantojumu.

2025. gads iezīmējās arī ar aktīvu un daudzveidīgu komunikāciju ar sabiedrību. Arhīvs ir turpinājis veidot izstādes, publikācijas un izglītojošas aktivitātes, kas stiprina sabiedrības izpratni par vēsturiskā mantojuma nozīmi un aktualitāti mūsdienās. Arhīva darbs arvien ciešāk saistās ar kopienām, izglītības iestādēm un plašāku sabiedrību, apliecinot tā nozīmi ne tikai kā dokumentu glabātājam, bet arī kā aktīvam kultūras un zināšanu centram.

Vienlaikus 2025. gadā būtiski stiprināta starptautiskā sadarbība, īpaši digitalizācijas, pētniecības un profesionālās pilnveides jomās, tostarp uzsākts pārrobežu sadarbībā balstīts ArchXAI projekts.

Tomēr aizvadītajā gadā bijuši arī izaicinājumi. Joprojām aktuāli ir infrastruktūras jautājumi, jo arhīva glabātavas un ēkas daudzviet atrodas novecojušā tehniskā stāvoklī, kas prasa pastāvīgu uzmanību un resursus. Tāpat būtiski izaicinājumi saistīti ar finanšu ierobežojumiem, darba samaksas konkurētspēju un nepieciešamību piesaistīt un noturēt kvalificētus speciālistus. Ne mazāk nozīmīgi ir arī tehnoloģiskie izaicinājumi – digitalizācijas procesu nodrošināšana, specifisko iekārtu pieejamība un datu apstrādes attīstība mūsdienu apstākļos prasa nepārtrauktu pilnveidošanos un investīcijas.

Neskatoties uz šiem izaicinājumiem, 2025. gadā sasniegtais apliecina Latvijas Nacionālā arhīva profesionālo kapacitāti, darbinieku kompetenci un augsto atbildības sajūtu. Īpašu pateicību vēlos izteikt visiem Arhīva darbiniekiem par ieguldīto darbu, iniciatīvu un neatlaidību, kā arī mūsu sadarbības partneriem Latvijā un ārvalstīs par uzticēšanos, kopīgu darbu un atbalstu.

Latvijas Nacionālais arhīvs ir gan pagātnes liecību glabātājs, gan nākotnes atmiņas veidotājs. Tieši cilvēku profesionālais darbs un kopīgā atbildība ļauj nodrošināt, ka mūsu vēsturiskā atmiņa tiek saglabāta, izprasta un nodota nākamajām paaudzēm.

Noslēdzot šo ievadu, īpaši vietā ir Raiņa vārdi: “Pastāvēs, kas pārvērtīsies.”

Latvijas Nacionālā arhīva direktore
Māra Sprūdža

46
118

PAMATINFORMĀCIJA

2025

1.1. LATVIJAS NACIONĀLĀ ARHĪVA JURIDISKAIS STATUSS

Latvijas Nacionālais arhīvs (turpmāk LNA vai Arhīvs) ir kultūras ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts politiku dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā. Arhīva darbības pamatā ir Arhīvu likums (stājies spēkā 2011. gada 1. janvārī), kas nosaka nacionālā dokumentārā mantojuma uzkrāšanas, saglabāšanas, pieejamības un pārvaldības pamatprincipus.

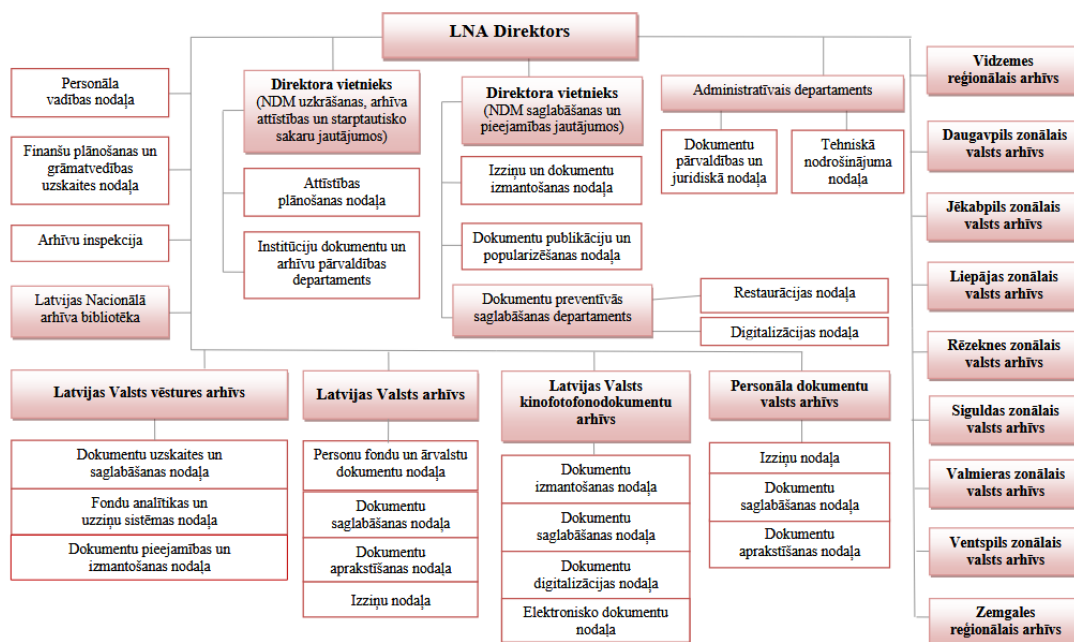
LNA izveidots 2011. gada 1. janvārī, pamatojoties uz 2010. gada 7. decembra Ministru kabineta (turpmāk MK) rīkojumu Nr. 706 "Par valsts arhīvu sistēmas iestāžu reorganizāciju".

LNA sastāvā ir funkcionālas un teritoriālas struktūrvienības, kuru darbība aptver visu Latvijas teritoriju. 2010. gada 29. decembrī LNA reģistrēts nodokļu maksātāju reģistrs. 2011. gada janvārī Valsts ieņēmumu dienestā reģistrētas arī teritoriālās struktūrvienības. LNA kompetence noteikta ar 2010. gada 28. decembra MK noteikumiem Nr. 1234 "Latvijas Nacionālā arhīva nolikums". LNA struktūru nosaka kultūras ministra 2011. gada 29. jūnijā saskaņotais Latvijas Nacionālā arhīva reglaments 2021. gada 10. novembra redakcijā.

2025. gadā veiktas šādas Arhīva strukturālās pārmaiņas:

- 2024. gada 31. decembrī likvidēts Cēsu zonālais valsts arhīvs (turpmāk ZVA) un Alūksnes ZVA, lai uz to bāzes 2025. gada 1. janvārī, saglabājot arhīvu faktisko adresi Cēsīs, Alūksnē un Madonā, izveidotu Vidzemes reģionālo arhīvu.

LATVIJAS NACIONĀLĀ ARHĪVA STRUKTŪRA

1. attēls. Latvijas Nacionālā arhīva struktūra 2025. gadā

1.2. LATVIJAS NACIONĀLĀ ARHĪVA DARBĪBAS MĒRĶIS UN FUNKCIJAS

LNA darbības virsmērķis ir sekmēt sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanu, valsts un pašvaldību institūciju operatīvu darbību, inovatīvu pakalpojumu attīstību, mērķtiecīgi uzkrājot un saglabājot nacionālo dokumentāro mantojumu (turpmāk NDM), nodrošinot tā pieejamību un izmantošanu visas sabiedrības interesēs.

LNA funkcijas:

1. Uzkrāt Latvijā un ārpus Latvijas radītus dokumentus ar arhīvisku vērtību.
2. Nodrošināt LNA glabāto dokumentu pieejamību, veicot to izvērtēšanu, aprakstīšanu un uzziņu sistēmu veidošanu.

3. Pieņemt glabāšanā un saglabāt LNA uzkrātos dokumentus ar arhīvisku vērtību, veidot nodrošinājuma kopiju un izmantošanas kopiju fondu.
4. Nodrošināt Arhīva dokumentu pieejamību, izmantošanu un popularizēšanu, šim nolūkam Arhīvu likumā noteiktajā kārtībā izsniegt uzkrāto publisko dokumentu oriģinālus uz laiku, veikt izdevējdarbību Arhīva dokumentu popularizēšanai, sagatavot Arhīva dokumentu izstādes, organizēt seminārus, konferences, izglītojošus pasākumus par dokumentu un arhīvu pārvaldības jautājumiem.
5. Sniegt Ministru kabineta noteiktos maksas pakalpojumus, tostarp sagatavot tematiskas, informatīvas arhīva izziņas un sociāli tiesiskās izziņas u. c. ar LNA dokumentos esošu publiski pieejamu informāciju.
6. Izvērtēt dokumentus Arhīvu likumā noteiktajā kārtībā.
7. Uzraudzīt dokumentu pārvaldības kārtības ievērošanu institūcijās un – Arhīvu likumā noteiktajos gadījumos – akreditētos privātos arhīvos, sniedzot konsultācijas dokumentu un arhīvu pārvaldības jautājumos.
8. Veikt pārbaudes institūcijās dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā un – Arhīvu likumā noteiktajos gadījumos – akreditētos privātos arhīvos dokumentu pārvaldības un NDM saglabāšanas, pieejamības un izmantošanas jautājumos, izskatīt administratīvo pārkāpumu lietas un uzlikt administratīvos sodus.
9. Akreditēt privātos arhīvus.
10. Veikt pētījumus un metodisko darbu dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā.
11. Izsniegt rakstveida licences to LNA uzkrāto dokumentu izmantošanai, kuru autortiesības vai blakustiesības pieder valstij.
12. Izveidot un uzturēt nepieciešamās informācijas sistēmas LNA funkciju veikšanai.

LNA galvenie uzdevumi 2025. gadam bija šādi:

- Sekmēt pārmaiņu ieviešanu institūciju uzraudzībā un dokumentu uzkrāšanā saskaņā ar Valsts kontroles ieteikumiem.
- Izvērtēt un uzlikt tiesisko pienākumu institūcijām arhivēt dokumentāciju par Eiropas Savienības finansētajiem projektiem ūdensapgādes, kanalizācijas un atkritumu apsaimniekošanas jomā.
- Izstrādāt rīcības plānu ārkārtas situācijās, veidojot ārkārtas situācijās evakuējamo, slēpjamo un iznīcināmo lietu sarakstus un organizēt dažādu veidu ārkārtas situāciju simulācijas/mācības.
- Sekmēt LNA nacionālā dokumentārā mantojuma pieejamību un saglabāšanu digitālajā vidē.
- Uzlabot LNA pakalpojumu kvalitāti, uzsākot jaunā LNA Pakalpojumu portāla lietošanu, nodrošinot lasītavas pakalpojumu pieejamību un turpināt LNA Pakalpojumu portāla tālāku izstrādi.
- Veicināt LNA kā vadošās atmiņas institūcijas un nozīmīgākā nacionālā dokumentārā mantojuma glabātāja atpazīstamību.
- Veicināt sadarbību ar vietējām kopienām, piedāvājot arhīvu kā resursu kopienu attīstībā.
- Organizēt popularizēšanas pasākumus saistībā ar avotu krājuma “Kurzemes pilsētas 19. gadsimta sākumā: Oto Hūna mantojums” publicēšanu.
- Izstrādāt un īstenot stratēģiju LNA ēku un telpu sakārtošanai.
- Veicināt darbinieku profesionālo pilnveidi, veidojot un plānveidīgi realizējot mācību piedāvājumu.
- Veikt darbinieku labbūtības mērījumus un veicināt labbūtību darba vietā.

1.3. LATVIJAS NACIONĀLĀ ARHĪVA DARBĪBAS STRATĒGIJAS UN NORMATĪVO AKTU IZSTRĀDE

Ar MK 2022. gada 1. marta rīkojumu Nr. 143 atbalstītas Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2022.–2027. gadam “Kultūrvalsts”, kurās iekļauti Arhīva apakšnozares ilgtermiņa politikas mērķi un prioritātes. 2025. gadā turpināts darbs pie Arhīva darbības stratēģijas pilnveides un papildināšanas, vadībai Arhīva struktūrvienībās dažādos griezumos apspriežot stratēģiskos mērķus un dokumentā ieviešot izmaiņas. Ir sākti strādāt pie stratēģijas izstrādes 2027.–2030. gadam.

2025. gadā sāks apkopot aktuālos grozījumus Arhīvu likumā un uz Arhīvu likuma pamata izdotajos MK noteikumos.

2025. gadā par citu institūciju izstrādātajiem tiesību aktiem atzinumus sagatavojuši LNA direktors, direktora vietnieki un LNA Administratīvā departamenta direktors; starpinstitūciju sanāksmēs piedalījušies LNA Administratīvā departamenta pārstāvji un LNA Arhīvu inspekcijas vadītājs.

2025. gadā Arhīvs kopā ar citām institūcijām iesaistījās un piedalījās šādu ārējo tiesību aktu izstrādē, sniedzot priekšlikumus un atzinumus:

- MK sēdes protokollēmuma un informatīvā ziņojuma izskatīšana par Eiropas Parlamenta un Padomes 2024. gada 11. aprīļa Regulas (ES) 2024/1183, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 910/2014 attiecībā uz Eiropas digitālās identitātes satvara izveidi (eIDAS regula), ieviešanu. Dalība sanāksmē par informatīvā ziņojuma “Par eIDAS 2.0 regulas prasību ieviešanu” saskaņošanu; 30.10. Starpinstitūciju sanāksme: Informatīvais ziņojums “Par eIDAS 2.0 regulas prasību ieviešanu” saskaņošana (25-TA-1209)”;
- atzinums par Tieslietu ministrijas skaidrojumu Latvijas Republikas nostājas projekts, sniedzot rakstiskus apsvērumus prejudiciālā nolēmuma lūguma procesā Eiropas Savienības Tiesas lietā C-12/25 Bisdom Gent. ĒSC lieta Tieslietu ministrijas paskaidrojums, izskatīšana, precizēšana Latvijas nostāju par iestāšanos Eiropas Savienības tiesas lietā C-12/25 Bisdom Gent (saistībā ar Vispārīgās datu aizsardzības regulu);
- likumprojekts “Grozījumi Administratīvās atbildības likumā” (24-TA-3257) par Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības priekšlikumu, viedokli par priekšlikumu par normālā darba laika regulējuma pārskatīšanu, paredzot noteikt 38 stundas kā nedēļas normālo darba laiku esošo 40 stundu vietā;
- likumprojekts (grozījumi) “Grozījumi Sodreģistra likumā” (25-TA-685);
- MK noteikumu projekts “Noteikumi par piemaksu noteikšanas kārtību un to apmēru valsts un pašvaldību institūcijās 2026. gadā” (25-TA-2943);
- projekts “Par Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 1.3.1. specifiskā atbalsta mērķa “Izmantot digitalizācijas priekšrocības iedzīvotājiem, uzņēmumiem, pētniecības organizācijām un publiskajām iestādēm” 1.3.1.1. pasākuma “IKT risinājumu un pakalpojumu attīstība un iespēju radīšana privātajam sektoram” projekta “E-valdības ieviešana, Vienotā tiesību aktu izstrādes un saskaņošanas portāla 2. kārtā” pases apstiprināšanu” (24-TA-2969);
- projekts “Labklājības nozares un pašvaldību sociālās jomas informācijas sistēmas “DigiSoc” noteikumi” (25-TA-2022);
- informatīvais ziņojums “Par vienotu pieeju dokumentu pārvaldības procesos” (25-TA-1413);
- informatīvais ziņojums “Par starptautiskās akadēmiskās sadarbības stiprināšanu” (25-TA-1820).

Latvijas Nacionālā arhīva budžeta izstrādāšanas un klasifikācijas principi ir šādi:

- LNA budžets izstrādāts saskaņā ar naudas plūsmas principu;
- LNA ir viens budžeta veids – pamatbudžets;
- budžeta izpildes analīze sniegta atbilstoši 2018. gada 10. aprīļa MK instrukcijai Nr. 2 “Instrukcija par valsts budžeta izpildes analīzi”, budžeta pieprasījumu izmaiņas veiktas saskaņā ar 2018. gada 17. jūlija MK noteikumiem Nr. 421 “Kārtība, kādā veic gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktās apropriācijas izmaiņas”;
- budžeta programmu struktūru nosaka Kultūras ministrijas LNA darbības stratēģijā definētie darbības virzieni.

LNA valsts pamatbudžeta ieņēmumi 2025. gadā bija 11 277 819 eiro, kas salīdzinājumā ar 2024. gadu ir palielinājušies par 27 150 eiro jeb 0,24 procentiem. LNA valsts pamatbudžeta izdevumi 2025. gadā bija 11 375 024 eiro, kas salīdzinājumā ar 2024. gadu ir palielinājušies par 194 884 eiro jeb 1,74 procentiem.

Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums 2025. gadā, eiro

Klasifikācijas kods	Posteņa nosaukums	Budžeta izpilde		Izmaiņas pret iepriekšējo pārskata periodu	Izmaiņas pret iepriekšējo pārskata periodu, %	Izmaiņas pret likumu/ plānu 2025. gadam ar izmaiņām
		pārskata periodā	iepriekšējā pārskata periodā			
I.	IEŅĒMUMI KOPĀ	11 277 819	11 250 669	27 150	0,2	-88 016
3.0.	Ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citi pašu ieņēmumi	462 894	465 601	-2707	-0,6	34 259
5.0.	Transferti	19 535	21 340	-1805	-8,5	-1
7.0.	Dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	10 795 390	10 763 728	31 662	0,3	-122 274
II.	IZDEVUMI KOPĀ	11 375 024	11 180 140	194 884	1,7	-122 275
1000	Atlīdzība	8 237 611	7 818 128	419 483	5,4	-9207
2000	Preces un pakalpojumi	3 081 639	3 329 956	-248 317	-7,5	-10 067
5000	Pamatkapitāla veidošana	55 774	32 056	23 718	74,0	-103 001
III.	IEŅĒMUMU PĀRSNIEGUMS (+), DEFICĪTS (-) (I.-II.)	-97 205	70 529	-167 734	-237,9	34 259
IV.	FINANSĒŠANA	97 205	-70 529	167 734	-237,9	-34 259

LNA 2025. gada valsts pamatbudžeta izmaiņas un būtiskākie iemesli:

1. programmā 21.00.00 “Kultūras mantojums” piešķirts papildu finansējums precēm un pakalpojumiem (EKK 2000) kopā 520 185 eiro apmērā:

- 415 900 eiro – telpu nomas maksas segšanai VAS “Valsts nekustamie īpašumi” (VNĪ);
- 25 959 eiro – konstitucionālā likuma “Par Latvijas Republikas valstisko statusu” pieņemšanas 35. gadadienai veltītas izstādes pilsētvidē izveidei (izstāde eksponēta

2026. gadā);

- 8243 eiro – Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektā iegādāto pamatlīdzekļu uzturēšanai;
- 70 083 eiro – citu LNA izdevumu segšanai;

2. 26.02.00 “Diasporas pasākumu īstenošana” līdzvērtīgā apmērā kā 2024. gadā piešķirts finansējums 37 000 eiro apmērā. Finansējums 2025. gadā izlietots atlīdzībai (EKK 1000) 6000 eiro apmērā un pakalpojumiem (EKK 2000) 31 000 eiro apmērā;

3. nodrošināts finansējums pamatbudžeta programmā 21.00.00 “Kultūras mantojums” transferta veidā 14 535 eiro apmērā, lai nodrošinātu skolēnu darbu vasaras periodā saskaņā ar līgumu ar Nodarbinātības valsts aģentūru, finansējums izlietots pilnībā apmērā (EKK 1000);

4. nodrošināts finansējums jaunā programmā 97.00.00 “Nozaru vadība un politikas īstenošana” 14 728 eiro apmērā, finansējums izlietots pilnā apmērā;

5. nodrošināts finansējums jaunā programmā 69.00.00 “Pārrobežu sadarbības programma” (INTERREG Centrālās Baltijas jūras reģiona pārrobežu sadarbības programmas projekts ArchXAI) 204 538 eiro apmērā:

- 101 538 eiro pakalpojumiem,
- 103 000 eiro kapitālieguldījumiem iekārtu iegādei un ugunsdzēsības infrastruktūras izveidei; tomēr faktiskā izpilde (83 864 eiro) atpalikusi no plāna par 120 674 eiro jeb -59 %, jo projekta ieviešana sākās 2025. gada 1. jūnijā, finansēšanas plāns atvērts tikai 2025. gada 1. augustā, kā arī iekārtu (kopā 103 000 eiro) iepirkuma procedūra tika izsludināta vairākas reizes (pirmā beidzās bez rezultāta) un piegādes laiks pēc līguma noslēgšanas bija līdz 3 mēnešiem, tādēļ līdz pārskata perioda beigām nebija iespējams par iekārtām norēķināties;

6. maksas pakalpojumu un citu pašu ieņēmumu (3.0.) likums/plāns gada laikā samazināts par 133 000 eiro jeb -23,68 % (no 561 635 eiro līdz 428 635 eiro) saistībā ar Arhīva izziņu pieprasījumu un aprakstīšanas pakalpojumu apjoma kritumu 2. un 3. ceturksnī; tomēr 2025. gada nogalē šie pieprasījumi strauji pieauga, bet izmaiņas finansēšanas plānā nepaspēja veikt, tādējādi gada beigās faktiskā izpilde pārsniedza plānu ar izmaiņām par 34 259 eiro;

7. atlīdzības izdevumi (EKK 1000) palielinājušies par 419 483 eiro jeb 5,37 % salīdzinājumā ar 2024. gadu, to skaitā bruto darba samaksa 6 390 847 eiro un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas 1 846 764 eiro apmērā;

8. preču un pakalpojumu izdevumi (EKK 2000) salīdzinājumā ar 2024. gada budžeta izpildi samazinājušies par 248 317 eiro jeb -7,46 %, lai gan gada laikā šajā kategorijā tika piešķirts papildu finansējums (sk. 1. punktu); samazinājumu ietekmējušas atšķirības programmu finansējuma apjomos un izdevumu struktūrā starp pārskata gadiem.

Visu minēto pasākumu un aktivitāšu rezultātā LNA budžeta izpilde 2025. gadā ieņēmumu daļā palielinājās par 27 150 eiro jeb 0,24 % salīdzinājumā ar 2024. gada budžeta izpildi. Maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi samazinājušies par 2707 eiro jeb 0,58 %, valsts budžeta transferti samazinājušies par 1805 eiro jeb 8,46 %, bet valsts budžeta dotācijas palielinājušās par 31 662 eiro jeb 0,29 % salīdzinājumā ar 2024. gadu.

LNA budžeta izpilde 2025. gadā izdevumu daļā palielinājušies par 194 884 eiro jeb 1,74 % salīdzinājumā ar 2024. gada budžeta izpildi. Atlīdzības izdevumi palielinājušies par 419 483 eiro jeb 5,37 %, preču un pakalpojumu izdevumi samazinājušies par 248 317 eiro jeb 7,46 %, bet pamatkapitāla veidošanas izdevumi palielinājušies par 23 718 eiro jeb 73,98 % salīdzinājumā ar 2024. gada budžeta izpildi.

2025. gadā LNA budžeta izpilde atšķirībā no 2024. gada (kad bija pārsniegums 70 529 eiro apmērā) veidojusies ar deficītu 97 205 eiro apmērā. Deficīts segts, izlietojot iepriekšējos periodos uzkrātos pašu ieņēmumu (deponētos) līdzekļus 131 464 eiro apmērā, tādējādi pārskata gada beigās izveidojies atlikums 36 549,15 eiro apmērā, kas pārceļams uz 2026. gadu.

LATVIJAS NACIONĀLĀ ARHĪVA DARBĪBAS REZULTĀTI UN SNIEGTIE PUBLISKIE PAKALPOJUMI

Fig: 30. 9: 47.

2025

Politikas rezultāti	Rādītāji	Izpilde
Apmierināta sabiedrības prasība pēc kvalitatīviem valsts arhīvu pakalpojumiem un to pieejamība sabiedrībai	Sabiedrības apmierinātības līmenis ar LNA sniegtajiem pakalpojumiem	98 %
	Fizisko apmeklējumu skaits	23,2 tūkst.
	Virtuālo apmeklējumu skaits	273,9 tūkst.
	Gada laikā lasītavās izsniegto glabājamo vienību skaits	238,6 tūkst.
Darbības rezultāti		
Sabiedrībai pieejamais kultūras mantojums	LNA glabājamo vienību skaita pieaugums	155,12 tūkst. ¹
	LNA uzraudzībā esošo institūciju skaits	2910
	Restaurēto kultūras mantojuma vienību skaits LNA	1482
	Sniegtās konsultācijas (klātienē, telefoniski, pa e-pastu)	80,2 tūkst.
	Izsniegto izziņu skaits	16,8 tūkst.

3.1. INSTITŪCIJU ARHĪVU UN DOKUMENTU PĀRVALDĪBAS UZRAUDZĪBA

Pārskata periodā LNA uzskaitē bija 2,9 tūkstoši institūciju un to teritoriālo struktūrvienību, pašvaldību un to institūciju.² 2025. gadā ir saskaņotas 286 institūciju klasifikācijas shēmas ar 40 457 lietām. Saskaņoto shēmu samazinājums skaidrojams ar izmaiņām normatīvajos aktos, kas paredz klasifikāciju shēmu retāku saskaņošanu (tagad reizi piecos gados, iepriekš reizi trīs gados, un, ja ir izstrādāta paraugklasifikācijas shēma, – reizi astoņos gados). Tomēr ir vērojama tendence, ka dokumentu un arhīvu pārvaldības speciālistiem institūcijās trūkst zināšanu, tāpēc veidojas situācija, ka arī atkārtoti saskaņošanai iesniegtie dokumenti neatbilst prasībām. Pēc 1141 institūcijas pieprasījuma saskaņoti 1711 akti par 2 692 972 glabājamo vienību, kam beidzies glabāšanas termiņš, atlasī iznīcināšanai. Saskaņotas 1422 institūciju uzziņu sistēmas ar 340 798 tūkstošiem aprakstīto glabājamo vienību.

2025. gadā LNA, pamatojoties uz līgumsaistībām, veica 237 institūciju 22 548 glabājamo vienību sakārtošanu un aprakstīšanu.

LNA 2025. gadā atbilstoši dokumentu uzkrāšanas plānam valsts glabāšanā pieņēma līdz 2010. gadam radītās pastāvīgi glabājamās lietas papīra formā un līdz 2024. gadam radītos elektroniskos pastāvīgi glabājamās dokumentus no institūcijām, kurās LNA uzrauga dokumentu pārvaldības kārtības ievērošanu, kā arī reorganizēto vai likvidēto valsts un pašvaldību institūciju dokumentus. Kopā valsts glabāšanā pārskata gadā pieņemti 1981 institūcijas un citu tiesību subjektu, to skaitā privātpersonu, 292,3 tūkstoši glabājamo vienību (teksta, audiovizuālie, foto un skaņas dokumenti dažādās vidēs un nesējos). 2025. gadā LNA

¹ Vērtībā norādīts NDM reālais pieaugums, kas ir starpība starp pieņemtajām un iznīcināšanai atlasītajām glabājamām vienībām.

² Arhīvu likuma izpratnē institūcija ir ikviena institūcija vai privātpersona, kurai ar ārēju normatīvo aktu vai publisko tiesību līgumu ir noteiktas valsts varas pilnvaras (to skaitā Valsts prezidents, Saeima, Ministru kabinets, Valsts kontrole, tiesībsargs, Latvijas Banka, pašvaldība un cita atvasināta publisko tiesību juridiskā persona, tiesās vai pastarpinātās pārvaldes iestāde, Centrālā zemes komisija, Centrālā vēlēšanu komisija, prokuratūra, tiesa, notārs, tiesu izpildītājs), kapitālsabiedrība, kurā publiskai personai pieder kapitāla daļas vai akcijas, vienas vai vairāku publisku personu kapitālsabiedrības izšķirošajā ietekmē esoša kapitālsabiedrība, kā arī biedrība vai nodibinājums, kurā publiska persona ir biedrs vai dibinātājs.

pieņēma 53,6 tūkstošus e-glabājamo vienību, un tas ir ievērojams pieaugums salīdzinājumā ar 2024. gadu, kad bija pieņemti 33,55 tūkstoši elektronisko dokumentu. 2025. gadā pieņemti trīs informācijas sistēmu dati.

Arī 2025. gadā pieauga interese par dokumentu nodošanu arhīvam gan no privātpersonu, gan institūciju puses. Arhīvā ir pieņemtas lielas privātas fotogrāfu dokumentu kolekcijas, kā arī apjomīgas kolekcijas no muzejiem, mediju arhīviem un Latvijas Republikas Saeimas.

LNA dažādos saziņas kanālos 2389 institūcijām sniedzis 10 433 konsultācijas par metodisko un praktisko palīdzību dokumentu saglabāšanas un aprakstīšanas jautājumos, par lietu nomenklatūru sastādīšanu un dokumentu izvērtēšanu. Organizēti 25 semināri un semināru cikli uzraudzībā esošajām un sadarbības institūcijām (vairāk nekā 1450 dalībnieku), ar mērķi veicināt un uzlabot institūciju izpratni, zināšanas un prasmes dokumentu un arhīvu pārvaldībā.

Pēc 2023. gadā Valsts kontroles sagatavotā ziņojuma “Vai arhīvā tiek nodrošināta elektronisko dokumentu saņemšana” LNA veica šādas darbības: 2025. gada maijā Valsts administrācijas skolas Digitālās akadēmijas programmas ietvaros organizēti kursi par elektronisko dokumentu un datu saglabāšanu un pieejamību ilgtermiņā, pulcējot vairāk nekā 160 dokumentu pārvaldības un IT speciālistu. Kursu laikā Baltijas valstu, Igaunijas Nacionālā arhīva, Braitonas (Apvienotā Karaliste) un Bragas (Portugāle) universitāšu, kā arī Eiropas Komisijas projekta “E-Ark” eksperti iepazīstināja dalībniekus ar digitālās saglabāšanas stratēģijām, datubāžu arhivēšanu, ģeotelpisko datu saglabāšanu un mākslīgā intelekta izmantošanu datu izvērtēšanā. Likuma neizpildes laiks dokumentu nodošanā samazinājies no 28 līdz 26,5 %, tādējādi likumā noteikto pienākumu ir izpildījuši 73,5 % institūciju. Lai arī Valsts kontrole norādījusi, ka nepieciešams pārstrādāt metodiskos materiālus, LNA secina, ka datubāžu nenodošanas cēlonis ir institūciju neizpratne un nevēlēšanās ieguldīt darbu to sagatavošanai nodošanai. Cēlonis meklējams arī institūciju un komersantu neieinteresētībā dokumentu vadības sistēmām izstrādāt arhivēšanas funkcionalitāti.

Pēc 2024. gadā veiktajiem Vienotās valsts arhīvu informācijas sistēmas (turpmāk VVAIS) uzlabojumiem komunikācijā ar institūcijām Iestāžu portāla konsultāciju modulī VVAIS iestāžu lietotāju skaits no 47 % 2024. gadā pieaudzis līdz 93 % no visām uzraudzības iestādēm (pašlaik VVAIS Iestāžu portālu lieto 2786 iestādes). Plānoti arī turpmākie sistēmas pilnveides procesi, kuru izpildi nosaka Eiropas Savienības finansējums.

Sarežģītu dokumentu un arhīvu pārvaldības jautājumu risināšanai LNA darbojas Dokumentu un arhīvu pārvaldības ekspertu komisija (turpmāk DAPEK) ar apakškomisijām. 2025. gadā notikušas četras DAPEK sēdes, kurās izskatīti 16 jautājumi un pieņemti ar fondēšanu un LNA arhīvu kompetenču sadalījumu saistīti lēmumi, saskaņota lietu nomenklatūra, pieņemti lēmumi par iestāžu pastāvīgi glabājamo dokumentu izslēgšanu no NDM un dokumentu atstāšanu iestādē uz laiku.

2025. gadā notikušas 93 LNA struktūrvienību – Rīgas arhīvu, Zemgales un Vidzemes reģionālā arhīva un zonālo valsts arhīvu – DAPEK apakškomisiju sēdes.

3.2. INSTITŪCIJU DOKUMENTU UN ARHĪVU PĀRVALDĪBAS KĀRTĪBAS PĀRBAUDES

2025. gadā Arhīvu inspekcija veica 320 pārbaudes, to skaitā 288 pamata pārbaudes par dokumentu un arhīvu pārvaldības kārtības nodrošināšanu, 22 tematiskās pārbaudes un 10 kontroles pārbaudes. Arhīvu inspekcijas pārbaudžu rezultātā doto norādījumu izpildes kontrole veikta 368 institūcijām. 2025. gadā dokumentu un arhīva pārvaldības kārtība normatīvo aktu prasībām atbilda 15 (5 %) pārbaudītajās institūcijās.

Biežāk konstatētās neatbilstības normatīvo aktu prasībām dokumentu un arhīvu pārvaldībā 2025. gadā pārbaudītajās institūcijās ir šādas:

- netiek veikta darbinieku rīcībā esošo dokumentu nodošana–pieņemšana, mainoties institūcijas personālam (81 institūcijā, 26 %);
- ilgstoši nav veikta dokumentu esības un fiziskā stāvokļa pārbaude (61 institūcijā,

- 21 %);
- nav noteikta dokumentu un arhīva pārvaldības kārtība (29 institūcijās, 9 %);
- ilgstoši nav veikta pastāvīgi un ilgstoši glabājamo dokumentu sagatavošana glabāšanai un dokumentu klasifikācijas shēmu un uzziņu sistēmu saskaņošana ar LNA (48 institūcijās, 15 %);
- pastāvīgi glabājamie dokumenti savlaicīgi nav nodoti pastāvīgā valsts glabāšanā LNA (15 institūcijās, 5 %).

2025. gadā Arhīvu inspekcija uzsāka divus administratīvā pārkāpuma procesus par dokumentu un arhīva pārvaldības kārtības pārkāpumiem institūcijās. Par izdarītajiem pārkāpumiem viena persona saukta pie administratīvās atbildības, viens process izbeigts. 2025. gadā Arhīvu inspekcijā saņemtas un izskatītas divas sūdzības par iespējamām dokumentu un arhīva pārvaldības kārtības pārkāpumiem institūcijās.

3.3. DOKUMENTU PIEEJAMĪBA

Viena no galvenajām Arhīva funkcijām ir nodrošināt glabāto dokumentu pieejamību, tos izvērtējot, aprakstot un izveidojot uzziņu sistēmas. Mūsdienās dokumentu pieejamība paplašinās arī digitālajā vidē – izmantojot elektroniskās uzziņu sistēmas, meklētājus un digitālās lasītavas.

2025. gadā turpināts Fizisko personu datu apstrādes izvērtēšanas komisijas darbs. Komisijā izskatīti jautājumi par to, vai sodu ziņu krājuma pieejamība dod LNA tiesības publiskot meklētājā krimināllietu nosaukumus, kuros parādās sodītās personas, un, ja informācija ir publicēta un publiski pieejama, vai LNA lasītavās var izsniegt lietas visiem interesentiem. Komisija sniedza atzinumu, ka nav pamata mainīt līdzšinējo LNA praksi par datu minimizēšanas principa ievērošanu publiskojamos lietu nosaukumos un par krimināllietu izsniegšanu izmantošanai LNA lasītavās – bez dokumentu izvērtēšanas publiskā piekļūstamība un lietu izsniegšana nav tiesiska. Nav likumiska pamata mainīt esošo praksi. Esošās publikācijas nav uzskatāmas par pamatu Regulas prasību neievērošanai un krimināllietu virsrakstu publicēšanai vispārējai pieejamībai vai lietu izsniegšanai, lai tās izmantotu LNA lasītavās. Veidojot krimināllietu nosaukumus, personu vārdus, uzvārdus ieteikts mainīt uz iniciāļiem.

Dokumentu aprakstīšana, uzziņu sistēmu pilnveidošana

Pārskata periodā veikta:

- 341 fonda, 287 sēriju, 16 846 lietu līmeņa aprakstu un 27 956 dokumentu aprakstīšana;
- 879 fondu, 1535 sēriju un 154 126 lietu līmeņa aprakstu pilnveidošana, pārstrāde un tulkošana;
- 2957 fondu, 14 062 sēriju un 615 463 lietu līmeņa aprakstu ievade VVAIS bez aprakstīšanas, pilnveidošanas, pārstrādes un tulkošanas;
- izveidoti un pilnveidoti 1132 autoritatīvi ieraksti VVAIS datubāzē.

2025. gadā turpināts darbs pie uzziņu sistēmu apstrādes, izmantojot *Abby FineReader 15* programmu, kā arī apstrādāto uzziņu sistēmu importēšanas VVAIS sistēmā. Gada laikā optiskās teksta atpazīšanas (turpmāk OCR) apstrādē sasniegts ievērojams pieaugums – apstrādāti 434 507 tūkstoši glabājamo vienību, bet VVAIS importēti 438 997 tūkstoši glabājamo vienību. Salīdzinājumā ar 2024. gadu OCR apstrāde pieaugusi par 67,7 %, bet VVAIS importēšana – par 61,2 procentiem. Balstoties uz 2024. gadā veiktajiem eksperimentiem un projekta ietvaros gūto pieredzi, Arhīvs 2025. gadā iegādājās vienu *Abby FineReader 16* versijas licenci, lai paātrinātu darbu ar teksta atpazīšanu mašīnrakstā sastādītiem uzskaites sarakstiem. Izveidota sadarbība arī ar Rīgas vēstures un kuģniecības muzeju – muzeja darbiniekiem organizēta apmācība *Abby FineReader 15* izmantošanā, iepazīstinot viņus ar programmas iespējām teksta atpazīšanā un tās lietojumu digitalizācijas procesā.

Periodā turpināts darbs pie mākslīgā intelekta (MI) ieviešanas izpētes, lai to varētu integrēt iestādes ikdienas darbā un pielietot procesu automatizācijai. Turpināta Multimodal Similarity Search rīka izstrāde, kas attēlos meklē ne tikai personas, bet arī objektus un simbolus. Rīka prototips tika izstrādāts, izmantojot atvērtā koda rīkus, piemēram, DeepFace un Meta dziļās mācīšanās modeļus, lai izveidotu vektoru datubāzi attēlu analīzei un līdzības noteikšanai. Pārskata periodā izstrādāts fotogrāfiju un to fragmentu meklēšanas rīks "LUPA", izveidots LUPA Qdrant vektoru datubāzes konteineris un sagatavoti meklētāja rezultātu jpg faili, vektoru datubāzei pievienotas 489 624 fotogrāfijas un 1 066 836 personas.

Dokumentu digitālās krātuves

Viens no LNA galvenajiem attīstības virzieniem ir NDM pieejamības paplašināšana tiešsaistē. Lai īstenotu šo mērķi, sabiedrībai ir nodrošināta piekļuve vairākām LNA uzturētām digitālo materiālu vietnēm un datubāzēm.

LPSR VDK dokumentu arhīvs. Kopš 2018. gada 20. decembra ir pieejama tīmekļa vietne, kurā saskaņā ar likumu "Par bijušās Valsts drošības komitejas dokumentu saglabāšanu, izmantošanu un personu sadarbības fakta ar VDK konstatēšanu" ir publicēti LPSR Valsts drošības komitejas un ar tās darbību saistītie dokumenti. Vietni 2025. gadā apmeklēja 11,6 tūkstoši interesentu, apskatot 92,6 tūkstošus lapu.

Digitālā krātuve "Redzi, dzirdi Latviju!". LNA uzturētā digitālā krātuve redzidzirdilatviju.lv pārskata periodā kopumā ir pieaugusi par 22 709 vienībām, un to skaitā ir 408 filmas, 22 155 foto un 146 skaņu ieraksti. Pārskata perioda beigās interesentiem vietnē kopumā bija pieejama informācija par 153 503 dokumentiem, to skaitā par 11 203 filmām, 140 668 fotogrāfijām un 1877 skaņas ierakstiem. Apskatei un atskaņošanai piedāvātas 136 829 filmu, fotogrāfiju un skaņas ierakstu datnes. 2025. gadā audiovizuālo, foto un skaņas dokumentu digitālās krātuves redzidzirdilatviju.lv vietni ir apmeklējuši 92,89 tūkstoši apmeklētāju un fiksēti 217,03 tūkstoši lapu skatījumu. Visvairāk redzidzirdilatviju.lv apmeklējuši lietotāji no Latvijas, bet ārzemēs vietni skatījuši interesenti no ASV, Lielbritānijas, Īrijas, Vācijas, Zviedrijas, Nīderlandes, Igaunijas, Ķīnas u. c. valstīm.

Vietne "Raduraksti". Vietni "Raduraksti" 2025. gadā ir apmeklējuši 103,69 tūkstoši lietotāju, kas veikuši 4,55 miljonus lapu skatījumu. Salīdzinājumā ar 2024. gadu, kad bija reģistrēti 93 tūkstoši lietotāju un skatīti 4,26 miljoni lapu, 2025. gadā vērojams būtisks pieaugums – lietotāju skaits audzis par 10,9 %, bet skatīto lapu skaits – par 6,8 procentiem. Tiesa, salīdzināt 2025. gada datus ar 2024. un iepriekšējiem gadiem var tikai ar atrunu, ka 2024. gada vidū apmeklētības analīzes rīkā *Google Analytics* veiktas izmaiņas, kas ietekmēja statistikas apkopošanu. "Radurakstus" 2025. gadā apmeklēja interesenti no vairāk nekā 100 pasaules valstīm, to skaitā 54,2 % lietotāju ir no Latvijas, 11,39 % no ASV, 8,6 % no Krievijas, 3,4 % no Vācijas. Salīdzinājumā ar 2024. gadu nedaudz samazinājies īpatsvars apmeklējumiem no Latvijas, bet pieaudzis apmeklējums no ASV, Krievijas un Īrijas.

Vietne "Latviešu diasporas dokumenti". 2025. gadā turpināts papildināt un uzlabot interneta vietni "Latviešu diasporas dokumenti" (<https://diaspora.arhivi.lv>). Sadaļas "Diasporas dokumenti arhīvos" apakšsadaļā "LNA Latvijas Valsts arhīva fondi" izstrādāta iespēja pievienot skenētus attēlus un dokumentus vairākās kopās, kā arī nomainīts attēlu pārlūks uz mūsdienīgāku. Divās apakšsadaļās – "LNA Latvijas Valsts arhīva fondi" un "Ārvalstīs" – publicēti digitalizēti 499 dokumenti un atjaunota informācija par Zviedrijas latviešu dokumentiem Zviedrijas Valsts arhīvā, kā arī pievienotas jaunas virtuālās izstādes sadaļā "LNA veidotās izstādes": izstāde "Latviešu sievietes trimdā" un "Sava ceļa gājējs – Jaunā Gaita". Diasporas vietni 2025. gadā apmeklēja 5,7 tūkstoši unikālu lietotāju, apskatot vairāk nekā 83,4

tūkstošus apakšlapu, to skaitā kartītes. Vairākums vietnes apmeklētāju bija no Latvijas (3,6 tūkstoši), no Ķīnas (670), ASV (605), Singapūras (379), Vācijas (254), Lielbritānijas (160).

Latvijas Valsts arhīva datubāze. LNA Latvijas Valsts arhīva (turpmāk LVA) interneta vietni 2025. gadā apmeklēja 54 tūkstoši unikālu lietotāju, apskatot 593 tūkstošus apakšlapu/sadaļu. Saistībā ar kiberuzbrukumu konkrētajam resursam jāreķinās ar zināmu apmeklējuma statistikas anomāliju, ko esam izolējuši no šiem pārskata datiem. Vairākums apmeklētāju bija no Latvijas (48 tūkstoši), ASV (2700), Lielbritānijas (988), Vācijas (814), Ķīnas (490) u. c.

Publiskais meklētājs “MeklēLNA”. Kopš 2020. gada februāra darbojas LNA publiskais meklētājs “MeklēLNA”. 2025. gada noslēgumā publiskajā meklētājā bija pieejami vairāk nekā 3,13 miljoni apraksta vienību, un “MeklēLNA” bija apmeklējuši 5,9 tūkstoši lietotāju, kas skatījuši 87,7 tūkstošus lapu. Pārskata periodā “MeklēLNA” publicēti 785,69 tūkstoši apraksta vienību. Līdz ar to 2025. gada beigās tiešsaistē ir pieejama informācija par 3,13 miljoniem apraksta vienību (2024. gadā 2,31 miljons). 2025. gadā LNA meklētājs piedzīvoja pārmaiņas un kopš septembra tas pieejams jaunizveidotajā vietnē pakalpojumi.arhivi.gov.lv sadaļā “Meklēt arhīvā” (<https://pakalpojumi.arhivi.gov.lv/meklet-arhiva>).

Kopumā LNA datubāzes un uzturētās tīmekļa lapas 2025. gadā apmeklējuši vairāk nekā 273,9 tūkstoši interesentu, kopumā veicot 5,6 miljonus lapu skatījumu.

LNA materiāli “Digitālajā bibliotēkā”. Kopš 2023. gada LNA digitalizētie materiāli ir pieejami arī platformā “Digitālā bibliotēka”. Tā ir digitāla kultūras mantojuma vietne, kurā apkopots saturs no vairāk nekā 500 partneriem: arhīviem, muzejiem, bibliotēkām, dažādām organizācijām, kopienām un privātpersonām gan no Latvijas, gan ārvalstīm. Vietni uztur Latvijas Nacionālā bibliotēka. 2025. gadā skatīti 48 165 LNA publicētie objekti, un kopējais skatījumu skaits pārsniedz 1,29 miljonus.

2025. gadā “Digitālajā bibliotēkā” publicēta LNA Latvijas Valsts vēstures arhīva (turpmāk LVVA) dokumentu kolekcija “Rīgas rātes protokoli 1603–1889” 386 sējumu apmērā un sagatavota paskaidrojoša informācija par šo notikumu. Rātes protokolu ievietošana Digitālajā bibliotēkā bija nepieciešama, lai interesentiem dotu iespēju izmantot šo vērtīgo digitalizēto materiālu.

3.4. DOKUMENTU SAGLABĀŠANA

Dokumentu saglabāšana ir LNA pamatfunkcija, kas balstās uz kompleksu pieeju – apvienojot infrastruktūras uzturēšanu, rūpīgu restaurāciju, mūsdienīgu digitalizāciju un jau uzkrātā dokumentārā mantojuma atkārtotu izvērtēšanu, nodrošināt tā ilglaicīgu saglabāšanu. 2025. gadā notikušas trīs LNA Dokumentu uzskaites aktualizācijas komisijas sēdes, kurās kopumā izvērtētas un no NDM izslēgtas 2148 glabājamās vienības.

Pārskata periodā LNA izstrādāja “Ceļvedi Latvijas Nacionālā arhīva dokumentu izvērtēšanai un atlasei saglabāšanai krīzes un ārkārtas situācijās”, kā arī organizēja praktiskās mācības par rīcību ārkārtas situācijās. Tāpat izstrādāts vizuāli informatīvs materiāls par rīcību LNA glabātavās, un tas ir izvietots visās struktūrvienībās.

Infrastruktūra

Joprojām aktuāls ir jautājums par jaunu arhīva glabātavu izveidi. 2025. gadā LNA struktūrvienības un glabātavas, tāpat kā iepriekšējos gados, ir izvietotas 26 ēkās Latvijas teritorijā, gada beigās kopā nomāti 11 objekti – seši no VAS “Valsts nekustamie īpašumi”, trīs no privātpersonām, viena no pašvaldības un viena no valsts aģentūras. LNA apsaimniekošanā un lietošanā atrodas 15 ēkas. LNA apsaimniekotās ēkas pārsvarā ir sliktā tehniskā stāvoklī, un par Arhīva finanšu līdzekļiem nav iespējams nodrošināt minimumu ēku tehniskā stāvokļa

saglabāšanā, vien pārsvarā ir novērstas radušās avārijas situācijas un bojājumi, cenšoties nodrošināt ēku atbilstību minimālajām drošības prasībām, lai tajās varētu uzturēties LNA darbinieki, apmeklētāji un netiktu bojāts nacionālais dokumentārais mantojums.

Veicot ēku un to inženierkomunikāciju funkcionalitātes uzraudzības pasākumus 2025. gadā, pamatā tika risinātas situācijas un novērsti neplānotie ēku būvkonstrukciju bojājumi, kas radās dažādu dabas stihiju ietekmē. Tāpat tika novērsti avārijas gadījumi, kas radās inženierkomunikāciju iekārtu vai sistēmu nolietojšanās rezultātā (pārsniegti komunikāciju normatīvie kalpošanas termiņi).

2025. gadā veiktie nozīmīgākie saimnieciski tehniskie darbi bija: griestu plākšņu demontāža Bezdēlīgu ielā 1A Rīgā ēkas 1. un 2. stāvā, jo tās radīja draudus darbiniekiem; AUATSS remonts ēkā Rīgas ielā 4 Madonā pēc zibens izlādes nodarītajiem bojājumiem sistēmai; jumta koka konstrukciju pretuguns apstrāde ēkā Slokas ielā 16 Rīgā atbilstoši Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta prasībām; automātiskās dzēšanas balonu hidrauliskā pārbaude ēkā Slokas ielā 16; uzstādīta aktīvā zibens aizsardzības sistēma ēkai Bezdēlīgu ielā 1A; siltummezgla renovācija Jēkabpils ZVA; elektrosistēmas remonts un apgaismes ķermeņu nomaiņa Liepājas ZVA. Pašu spēkiem, tikai iegādājoties nepieciešamos materiālus un nomājot tehniku, izveidots atklātais birojs ēkā Ata ielā 1 Rīgā 320 m² platībā un veikti kanalizācijas sistēmas remonta darbi. Regulāri veikti apkures, ūdensapgādes, kanalizācijas un apsardzes sistēmu bojājumu novēršanas darbi, jo esošās sistēmas ir novecojušas, neatbilst mūsdienu prasībām un atrodas sliktā tehniskā stāvoklī.

2025. gadā LNA Cēsu novada pašvaldības vadībā aktīvi strādāja Nacionālā dokumentārā mantojuma un Nacionālā muzeju krājuma saglabāšanas infrastruktūras izveides Cēsīs darba grupā un uzraudzības grupā, kopā ar ēkas projektētājiem un arhitektiem izstrādājot ēkas Rīgas ielā 78 Cēsīs būvprojektu.

Dokumentu pieņemšana glabāšanā

2025. gadā valsts glabāšanā pieņemti 292,3 tūkstoši glabājamo vienību, no kurām vairāk nekā 114 tūkstoši bija fotodokumenti. Mazāks nekā pagājušajā gadā, bet joprojām apjomīgs materiāla nodevums bija no Rīgas vēstures un kuģniecības muzeja filiāles Latvijas Fotogrāfijas muzeja – vairāk nekā 47 tūkstoši glabājamo vienību. Vairāk nekā 21 tūkstoti glabājamo vienību bija nodevusi Latvijas Republikas Saeima. 2026. gada 1. janvārī LNA glabājās 23,8 miljoni glabājamo vienību, reālais glabājamo vienību pieaugums LNA 2025. gadā bija 155,12 tūkstoši. Šo rādītāju veido LNA glabāšanā pieņemto glabājamo vienību, dokumentu aprakstīšanas, lietu esības, fiziskā stāvokļa pārbaužu rezultātā arhīvu fondiem pievienoto glabājamo vienību un no NDM izslēgto un iznīcināšanai atlasīto glabājamo vienību starpība.

2025. gadā elektronisko dokumentu ilgstošās saglabāšanas risinājumā *Preservica* ievadīti 43 862 GB (43,86 TB), kopējais nodoto dokumentu apjoms ir 96 436 GB (96,4 TB).

Glabājamo vienību aprites digitalizācija

2025. gadā turpināti glabājamo vienību aprites digitalizācijas darbi, pārskata periodā ar svītru un 2D kodiem (kvadrātkodu etiķetes) aplīmēti 525,6 tūkstoši glabājamo vienību (2024. gadā – 99,5 tūkstoši). Glabājamās vienības kodētas kā pieņemšanas, tā arī izsniegšanas procesā. Turpinās darbs pie glabājamo vienību izsniegšanas procesa digitalizēšanas lasītavās un darbiniekiem. Pašlaik kopumā piecos arhīvos turpinās glabājamo vienību aprite (izsniegšana/saņemšana), izmantojot VVAIS.

Digitalizācija un restaurācija

2025. gadā LNA Dokumentu preventīvās saglabāšanas departamenta (turpmāk DPSD) Digitalizācijas nodaļa turpināja dokumentārā mantojuma digitalizāciju, sadarbojoties ar LVVA, LVA, Personāla dokumentu valsts arhīvu (turpmāk PDVA), Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvu (turpmāk LVKFFDA), LNA bibliotēku un citām atmiņas

institūcijām. Neskatoties uz tehniskajiem izaicinājumiem, gada laikā plānotie digitalizācijas apjomi sasniegti.

LNA digitālo kopiju krājums ir papildināts ar 1 004 434 datnēm/digitalām dokumentu kopijām, no kurām 775 808 datnes sagatavotas LNA, bet 228 388 datnes saņemtas no sadarbības partnera *Family Search*. Ārpus arhīva veikta 11 fotodokumentu, 36 skaņas dokumentu, 107 videodokumentu un 84 kinodokumentu digitalizācija.

Pārskata periodā turpināta bieži pieprasīto dokumentu digitalizācija. LVVA digitalizētas baznīcu grāmatas, pagastu valžu iedzīvotāju saraksti, pasu izsniegšanas reģistri, uzskaites saraksti, LVVA 1308. fonda “1935. gada tautas skaitīšanas dzīvokļu kartiņas” dokumenti, kā arī turpināts darbs pie LVVA 2761. fonda “Rīgas pilsētas Būvniecības komisija” dokumentu digitalizācijas. Plānotais baznīcu grāmatu digitalizācijas apjoms netika sasniegts dokumentu sarežģītā fiziskā stāvokļa dēļ, bet lielāks uzsvars tika likts uz pagastu ruļļu un iedzīvotāju sarakstu digitalizāciju.

Īpaša uzmanība bija pievērsta kartotēku digitalizācijai. Pabeigta LVVA 3723. fonda “Pašvaldību amatpersonu un tehnisko darbinieku kartotēka” digitalizācija un sāka bieži pieprasītā P180. fonda “SS karaspēka pārvaldes “Ostland” apgādības virsnieks” leģionāru kartotēkas digitalizācija. Tika uzsākta LVVA 1311. fonda “Latvijas darba centrāle” poļu, lietuviešu un igauņu laukstrādnieku kartotēku digitalizācija, taču darbu nācās pārtraukt dokumentu sliktā fiziskā stāvokļa dēļ.

Projektu ietvaros turpināts darbs pie LVA 132. fonda “Latvijas PSR Ārkārtējā republikāniskā komisija, 1941–1947” dokumentu digitalizācijas. Turpināta arī PDVA 3556. fonda “LPSR Iekšlietu ministrijas Vīzu un ārvalstu pilsoņu reģistrācijas nodaļa” sagatavošana digitalizācijai un digitalizācija. Digitalizācija veikta saskaņā ar līgumu, kas noslēgts ar Pasaules Holokausta atceres centru *Yad Vashem*.

Pārskata periodā uzsākts arī jauns projekts – Latvijas Evaņģēliski luteriskās baznīcas dokumentu digitalizācija, kuras īstenošanu apgrūtināja dokumentu sarežģītais fiziskais stāvoklis.

Turpināta Latvijas Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja Zinātniskā arhīva dokumentu digitalizācija, kā arī veikta LNA bibliotēkas seniespiedumu un LVVA 5759. fonda “Rokrakstu kolekcija” grāmatu digitalizācija. Seniespiedumu digitalizācija prasīja īpaši rūpīgu pieeju dokumentu fiziskā stāvokļa un iesējumu konstrukcijas dēļ.

Digitalizēti arī fotonegatīvi, bukleti, plakāti, montāžas lapas un fotogrāfiju albumi, veikta restaurējamo dokumentu fotofiksācija pirms un pēc restaurācijas.

LVKFFDA digitalizēja 25 038 fotodokumentus, 192 skaņas dokumentus, 226 videodokumentus un 1064 filmām sagatavojis 5724 nodrošinājuma fonda datnes. Ārpus arhīva veikta 11 fotodokumentu, 36 skaņas dokumentu, 107 videodokumentu un 84 kinodokumentu digitalizācija.

Digitalizācijas procesu 2025. gadā ietekmēja tehniski ierobežojumi – DPSD gada sākumā divi no trim regulējamajiem fotokameru šūpoļu galdiem nebija darba kārtībā, bet uzskaites sarakstu digitalizācijas apjomu ierobežoja *Bookeye 4* iekārtas tehniskās problēmas. Papildus tam būtisku Digitalizācijas nodaļas darba resursu daļu no 2025. gada septembra aizņēma darbs pie ArchXAI projekta aktivitāšu uzsākšanas.

2025. gadā LNA joprojām bija aktuālas problēmas ar specifisko iekārtu nodrošinājumu kinolenšu pieņemšanai, pārbaudei un demonstrācijai. LVKFFDA rīcībā esošie četri dažādu ražotāju 35 mm kinolenšu montāžas galdi ir bojāti. LVKFFDA lietošanā pašlaik nodots viens atjaunots 35 mm kinolenšu montāžas galds no Latvijas Kino muzeja, kas ir vienīgā strādājošā ierīce darbam ar 35 mm kinolentēm. Līdz ar to visi darba procesi ar kinolentēm ir apgrūtināti un kavēti.

2025. gadā LNA speciālisti restaurējuši un veikuši konservāciju un sīko remontu 1482 glabājamajām vienībām. Kopā pārskata periodā:

- restaurētas 14 122 lapas (90 glabājamās vienības);
- dokumentu konservācija vai remonts veikts 78 351 lapai (1392 glabājamās vienības);

- dokumentu dezinfekcija veikta 98 161 glabājamai vienībai.

Salīdzinājumā ar iepriekšējā gadā paveikto apjoms ir samazinājies, jo 2025. gadā apstrādāto lietu fiziskais stāvoklis bija ievērojami sliktāks, bija vairāk plīsumu, līmējumu ar līplenti un kancelejas līmēm baznīcu grāmatām, kā arī trausls papīrs pasu reģistriem un pagastu valžu sarakstiem. Šādu bojājumu novēršana ir īpaši darbietilpīga. Turklāt darba apjomu ietekmēja fakts, ka 2025. gadā LVVA Dokumentu uzskaites un saglabāšanas nodaļā tika pārveidots amats "restaurators", kura pamatuzdevums bija LVVA lasītavai un *Family Search* izsniedzamo glabājamo vienību konservācija. Šos pienākumus pārņēma DPSD Restaurācijas nodaļas darbinieki.

Restaurācijas nodaļa turpināja izteikti bojātu LVVA 7172. fonda dokumentu restaurāciju saskaņā ar 2024. gadā izstrādāto metodiku. Turpināta baznīcu grāmatu restaurācija un konservācija, tomēr lielākais darba apjoms tika novirzīts pagastu ruļļu, iedzīvotāju sarakstu un pasu grāmatu restaurācijai un konservācijai no dažādiem fondiem, jo šie dokumenti bija pieprasīti gan lasītavas darbā, gan digitalizācijas vajadzībām. Prioritāri tika sagatavoti dokumenti, kurus paredzēts digitalizēt DPSD Digitalizācijas nodaļā vai *Family Search* projekta ietvaros. Turpināta arī dokumentu apstrāde pēc dezinfekcijas, veikta PDVA dokumentu konservācija.

Pārskata periodā veikta visu Arhīva struktūrvienību glabātavu mikrobioloģiskā testēšana, lai novērtētu glabātavu vides stāvokli ārpus apkures sezonas. Tāpat apkopotu un analizēti visu struktūrvienību glabātavu mikroklimata dati par 2025. gadu, identificējot galvenās vides parametru tendences un riskus dokumentu ilgtermiņa saglabāšanai.

3.5. APMEKLĒTĀJU PIENĒMŠANA UN KONSULTĒŠANA

2025. gadā kopumā LNA darbinieki snieguši vairāk nekā 80,2 tūkstošus konsultāciju, to skaitā 37,7 tūkstošus pa tālruni un vairāk nekā 20,9 tūkstošus rakstiski. Konsultācijas par dokumentu atrašanās vietām, par dokumentu uzskaiti, saglabāšanu un izmantošanu valsts un pašvaldību institūcijās saņēmuši 10,4 tūkstoši personu, klātienē apkalpoti 23,2 tūkstoši klientu, no tiem 8,7 tūkstoši bija lasītavu apmeklējumi, bet 10,8 tūkstoši klātienē konsultāciju sniegti izziņu pieprasījumu kontekstā.

3.6. PIEPRASĪJUMU IZPILDE

Pārskata gadā no Latvijas un ārvalstu klientiem saņemti 17,4 tūkstoši pieprasījumu (no tiem 3,2 tūkstoši bija e-pakalpojuma pieprasījumi). Atbildot uz tiem, sagatavoti un izsniegti 16,8 tūkstoši arhīva izziņu, to skaitā aptuveni 10,3 tūkstoši sociāli tiesisko izziņu; 3197 pieprasījumi saņemti no juridiskām personām; 1024 izziņas sniegtas institūcijām bez maksas, tāpat institūcijām izsniegti 12 617 bezmaksas dokumenti papīra un digitālās kopijās (kas ir par 61 % vairāk nekā 2024. gadā).

Lielākais pieprasījumu īpatsvars bija par darbu (41 %), par biogrāfiskiem datiem (18,5 %), par īpašuma piederību un apsaimniekošanu (11,7 %) un par mācībām (10,4 %). Pieprasījumi lielākoties nākuši no Latvijas (95 %), daudz mazākā apmērā no Krievijas, Vācijas, Brazīlijas u. c. pasaules valstīm.

2025. gadā kopumā LNA darbinieki snieguši vairāk nekā 80,2 tūkstošus konsultāciju, to skaitā 37,7 tūkstoši sniegti pa tālruni, vairāk nekā 20,9 tūkstoši konsultāciju sniegti rakstiski, bet 10,8 tūkstošus konsultāciju klienti saņēmuši klātienē.

Viena no svarīgākajām aktualitātēm 2025. gadā bija Arhīva aktīva iesaiste jauna e-pakalpojuma izstrādē. Darbinieki piedalījās prasību definēšanā un funkcionalitātes pilnveidošanā. Jaunais e-pakalpojums tiek veidots kā mūsdienīgs, lietotājam draudzīgs un vizuāli pievilcīgs risinājums, kas nodrošinās ērtāku piekļuvi arhīva pakalpojumiem, vienkāršāku pieprasījumu iesniegšanu un efektīvāku saziņu ar klientiem.

Vienlaikus turpinājās sadarbība ar citām valsts iestādēm, tostarp Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi un Tieslietu ministrijas Dzimtsarakstu departamentu, lai nodrošinātu kvalitatīvu

informācijas apmaiņu un klientu apkalpošanu. Regulāri tika organizētas darbinieku sanāksmes, kurās risināti aktuālie darba jautājumi un pilnveidoti procesi, kā arī īstenotas profesionālās pilnveides apmācības un semināri. Saistībā ar pieaugošajiem kibernetiskumu draudiem būtiski audzis ienākošo zvanu skaits, radot papildu slodzi klientu apkalpošanā un operatīvas informācijas sniegšanā sabiedrībai.

3.7. LASĪTAVU PAKALPOJUMI

Arhīva lasītavās ir 176 darbavietas, un lasītājiem pieejams 31 dators. LNA portālā pieejams e-pakalpojums reģistrācijai darbam Arhīva lasītavās un glabājamo vienību pasūtīšanai apskatei lasītavā klienta izvēlētajā datumā.

2025. gadā LNA lasītavās reģistrēti 2385 lasītāji, taču apmeklējumu skaits ir samazinājies – reģistrēti 8792 lasītavu apmeklējumi Rīgā un visā Latvijā. Visvairāk lasītavu apmeklēts LVVA (5926 apmeklējumi) un LVA (2156 apmeklējumi). No 2025. gadā LNA reģistrētajiem lasītājiem 195 bija ārvalstu pētnieki no 31 valsts (Vācija, ASV, Polija, Francija, Lietuva, Igaunija u. c.). Lasītavu apmeklējuma mērķi bija dažādi: privāti pētījumi un personiskā interese, izstrādāt studiju un mācību darbus un juridisko personu uzdevumā. Privātie pētījumi lielākoties skāra tieši dzimtas vēstures izpētes jautājumus. Pētniekiem lasītavās izsniegti vairāk nekā 238,6 tūkstoši glabājamo vienību, no kurām gandrīz 131 tūkstotis izsniegts lasīšanai digitāli (2024. gadā tie bija tikai 49,9 tūkstoši).

2025. gada 15. septembrī darbu sāka LNA jaunā e-pakalpojumu vietne pakalpojumi.arhivi.gov.lv. Ieviesta lasītāju reģistrācija, pieteikšanās darbam lasītavās un meklēšanas pakalpojums. Plašāka informācija par portāla izstrādi un ieviešanu pieejama sadaļā [“Projekti”](#).

LNA bibliotēkas pakalpojumi

LNA bibliotēkā 2025. gadā bibliotēkas fonda kopējais glabājamo vienību skaits bija 104 494 eksemplāri, tostarp 53 626 grāmatas, 4360 zinātniski tehniskās informācijas fonda vienības, 19 761 periodikas vienība, 45 nošu lapas, 65 kartes, 34 audiovizuālie materiāli, 1600 dokumentu krājumi, trīs elektroniskie resursi, 25 000 eksemplāri skrejlapu. Bibliotēkas krājums 2025. gadā tika papildināts par 24 eksemplāriem.

Arī 2025. gadā bibliotēka savā krājumā vēl papildus uzņēma Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultātes 41 studentu noslēguma darbu (maģistra, bakalaura darbi un diplomdarbi). Tie ir pētījumi, kas veltīti arhīvu zinātnei vai kuru tapšanā plaši izmantoti LNA avoti, un tie ir brīvi pieejami sabiedrībai.

Bibliotēkas informācijas sistēmā “Alise” rekatalogizēti un ievadīti 1069 jauni ieraksti.

Pārskata periodā aktīvo lietotāju skaits ir 70 lasītāji, kas kopumā bibliotēku apmeklēja 210 reizes, izsniegta 681 vienība, uzziņas sniegtas 78 reizes.

2025. gadā turpinājās darbs ar vēsturisko Vidzemes bruņniecības bibliotēkas seniespiedumu krājumu. Šie izdevumi ir tapuši laikā no 1506. līdz 1830. gadam un ir Arhīva bibliotēkas senākā un vērtīgākā daļa. 2025. gadā ir katalogizēti 1025 eksemplāri, izvērtējot katra seniespieduma kultūrvēsturisko nozīmi. 2025. gadā tika digitalizēti 33 iespieddarbi, kas bibliogrāfiskas izpētes rezultātā varētu tikt atzīti par unikāliem, tādējādi padarot tos pieejamus interesentiem visā pasaulē.

2025. gadā LNA bibliotēka aktīvi piedalījās vairākos nozīmīgos kultūras un izglītības pasākumos – Einhorna lasījumos Turaidas muzejrezervātā, LNA ikgadējā konferencē, kā arī uzņēma Latvijas Universitātes studentus, iepazīstinot tos ar vērtīgajiem seniespiedumu krājumiem. Sīkāka informācija sadaļā [“Dalība zinātniskajās konferencēs, semināros un profesionālos forumos”](#).

3.8. DOKUMENTU POPULARIZĒŠANA UN KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU

Dokumentu krājumi, publikācijas

2025. gadā izdots žurnāla “Latvijas Arhīvi” 2024. gada 2. numurs, bet pašā gada nogalē – 2025. gada apvienotais 1./2. numurs. Žurnāli izdoti ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu.

2025. gadā izdota un 1. oktobrī prezentēta grāmata “Latvijas Sieviešu organizāciju padomes darbība, 1925–1940: protokoli, biedrības, biogrāfijas” (727 lpp.), ko sarakstījušas LNA Dokumentu publikāciju un popularizēšanas nodaļas vadošās pētnieces vēsturnieces Aiga Bērziņa-Kite un Ineta Lipša. Darbs veltīts Latvijas sieviešu organizāciju vēsturei starpkaru periodā. Izdevumā apkopoti Latvijas Sieviešu organizāciju padomes sēžu protokoli, informatīvi šķirkļi par šo padomi veidojušajām organizācijām, kā arī 199 biogrāfiski šķirkļi par sievietēm aktīvistēm starpkaru posmā. Grāmata izdota sērijā “Vēstures avoti” kā 14. sējums.

Pārskata periodā LNA eksperti piedalījās grāmatas “Tiesības dzīvot” tapšanā, kurā publicēti Ellas Medaļes memuāri, un tos no krievu valodas tulkoja un izdevumu sastādīja Arturs Žvinklis, Dzintars Ērglis un Ina Stāmere. Lai gan atmiņu avots nāk no privāta arhīva, izdevums spilgti parāda sadarbības iespējas starp privāto iniciatīvu un Arhīva darbiniekiem kā ekspertiem, jo grāmata papildināta ar materiāliem no LVA un LVVA, tostarp tajā publicēti LVA glabātie avoti – nopratināšanas protokoli un ar tiem saistītie dokumenti, kas būtiski papildina un kontekstualizē atmiņu stāstījumu.

Arī 2025. gada publikācijās atspoguļojās LNA daudzveidīgā darbība – reģionālās vēstures izpēte, trimdas un diasporas mantojuma aktualizēšana, arhīvu dokumentu izmantošanas iespējas, kā arī zinātniskie pētījumi un starptautiskā sadarbība. Plašsaziņas līdzekļos, zinātniskajos izdevumos un digitālajās platformās publicētie materiāli sekmēja Arhīva dokumentu pieejamību un sabiedrības interesi par Latvijas vēsturi.

Aktīvs publikāciju darbs veikts reģionos. Laikrakstā “Ventas Balss” 17. janvārī publicēts raksts “Barikāžu sākums – svētdiena, trīspadsmitais”, 25. martā – “Vēstures klusie liecinieki: dokumenti par izsūtītajiem”, 10. jūnijā – raksts par grāmatnīcu “Gaisma”, izmantojot zonālā arhīva dokumentus, bet 8. augustā – raksts “Piltēnē senatnīgais labi sadzīvo ar jauno”. Tādējādi reģionālās vēstures un arhīvu dokumentu izmantošanas tematika regulāri nonāca vietējā presē.

Pārskata periodā sagatavoti un publicēti zinātniskie pētījumi. Žurnāla “Latvijas Arhīvi” 2025. gada 1./2. numurā publicēts Jāņa Šiliņa pētījums “Statistika Latvijas Sociālistiskajā Padomju Republikā un 1919. gada tautas skaitīšana”, Ērika Jēkabsona raksts “Militārās diplomātijas izpausmes Latvijas un Polijas attiecībās 20. gadsimta 20. gadu beigās: Polijas delegācijas Latvijā” un Ginta Zelmeņa pētījums “Ukrainas PSR iekšlietu tautas komisāra Ivana Serova ziņojumi par sabiedrības reakciju uz Baltijas valstu okupāciju 1940. gada vasarā: laikmeta liecība ar mūsdienu aktualitāti”. Zinātnisko publikāciju loku papildināja Gunta Vāvera raksts “Sabiedrība un alkohols Latvijā: sieviešu rīcībspēka iespējas atturības kustībā” krājumā “Perspektīvas. Sievietes Latvijas kultūrā un sabiedrībā, 1870–1940”.

Sabiedrības uzmanība tika pievērsta arī sieviešu vēstures un sabiedrisko procesu izpētei. Žurnālā “Ir” 8. maijā ievietota Māras Miķelsones publikācija “Ko slēpj Rīgas rātes senie protokoli”, bet Latvijas sabiedrisko mediju (LSM) portālā 26. septembrī publicēts raksts par pirmo Latvijas sieviešu konferenci, kas notika 1925. gada septembrī.

Pārskata periodā nozīmīga publikāciju daļa bija veltīta trimdas un diasporas dokumentārajam mantojumam. Laikrakstā “Laiks” 2025. gadā ievietotas publikācijas par virtuālajām izstādēm “Dramaturgs un aktieris Uldis Siliņš” un “Latviešu sieviete trimdā”, rudenī publicēts raksts “Latviešu bēgļu nometņu albumu kolekcija iekļauta UNESCO “Pasaules atmiņas” Latvijas nacionālajā reģistrā”. Žurnālā “Jaunā Gaita” publicēti raksti “Arnolds Sildegis dzīvē un mākslā Latvijas Nacionālā arhīva dokumentos” un “Jaunajai Gaitai 70. Ieskats Latvijas Nacionālā arhīva dokumentos”.

2025. gada jūnijā Starptautiskās arhīvu nedēļas projektā *Reconstruction* tika publicēta fotogrāfija no LVKFFDA krājuma, bet augustā Starptautiskās arhīvu padomes tīmekļvietnē publicēts Baltijas valstu audiovizuālo arhīvu interviju cikls, ko sagatavoja Natālija Lāce un

Velta Gardoviča. Oktobrī žurnālā “Foto Kvartāls” publicēts raksts “Kur glabājas fotogrāfijas un kā tās atrast?”, popularizējot LVKFFDA fotodokumentu krājumu.

2025. gadā arī restaurācijas speciālisti aktīvi iesaistījās profesionālās pieredzes apmaiņā, starptautiskajā sadarbībā un zināšanu popularizēšanā. 2025. gada “Restauratoru biedrības avīzes jūlija numurā (nr. 102) tika publicēti raksti “Atskats uz dzelzs gallu tintes problemātikai veltītu papīra restauratoru konferenci Portugālē” un “Atskats uz konferenci “Rokrakstu saglabāšana un konservācija””, kuros LNA speciālisti apkopoja aktuālās tendences dokumentu konservācijas un restaurācijas jomā, īpašu uzmanību pievēršot rokrakstu saglabāšanas jautājumiem un dzelzs gallu tintes radītajiem bojājumiem vēsturiskajos dokumentos.

Izstādes

2025. gadā LNA turpināja dokumentārā mantojuma vērtību izcelšanu un sabiedrības informēšanu, veidojot un eksponējot vairākas tematiskās izstādes. Gada laikā tika sagatavotas vienpadsmit jaunas izstādes, kas atspoguļo gan Latvijas vēsturē svarīgus notikumus un personības, gan arhīvu nozīmi kultūras mantojuma saglabāšanā un izpētē.

2025. gadā sagatavotas izstādes:

- 2025. gada 5. februārī LNA atklāja virtuālo izstādi “Dramaturgs un aktieris Uldis Siliņš”, kas veltīta ievērojamā latviešu trimdas dramaturga, aktiera un sabiedriskā darbinieka 95 gadu jubilejas atcerei. Izstādes mērķis bija popularizēt trimdas kultūras mantojumu un iepazīstināt sabiedrību ar arhīvā glabātajiem dokumentiem un fotomateriāliem.
- 2025. gada 27. februārī tika atklāta Ventspils ZVA veidotā izstāde “Pēc kariem... Ventspils pēc 1812./1945. gada”, kur eksponēti Arhīva dokumenti, kas raksturo Ventspils attīstību pēc 1812. gada kara un Otrā pasaules kara notikumiem, popularizējot LNA krājumā glabātās vēstures liecības.
- 2025. gada 6. martā Jēkabpils ZVA atklāja izstādi “Sieviete vēsturē un Jēkabpils zonālā valsts arhīva dokumentos”. Izstāde, izmantojot Arhīva dokumentus, atspoguļoja sieviešu lomu sabiedrībā dažādos vēstures posmos un popularizēja Arhīvā uzkrāto dokumentāro mantojumu. Izstāde tapusi sadarbībā ar Jēkabpils pilsētas bibliotēku.
- Atzīmējot deklarācijas “Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” pieņemšanas 35. gadadienu, LNA 2025. gada aprīlī–jūnijā Rīgas pilsētvidē – Līvu laukumā – eksponēja izstādi “Esam brīvi, neatkarīgi”. Izstāde iepazīstināja sabiedrību ar Latvijas neatkarības atjaunošanas vēsturi, tās priekšnoteikumiem un nozīmīgākajiem dokumentiem. Izstāde tapusi sadarbībā ar Igaunijas Nacionālo arhīvu un Lietuvas Centrālo valsts arhīvu.
- 2025. gada 15. maijā tika atklāta virtuālā izstāde “Latviešu sieviete trimdā”, kas tapusi sadarbībā ar diasporas mantojuma glabātājiem. Izstāde atspoguļoja sieviešu nozīmīgo lomu ģimeņu, valodas, kultūras tradīciju un nacionālās identitātes saglabāšanā ārpus Latvijas, kā arī izcēla atsevišķu izcilu sieviešu dzīvesstāstus un ieguldījumu latviešu sabiedrības attīstībā, bēgļu labklājības veicināšanā un Latvijas neatkarības atgūšanas centienos. Tās sagatavošanā izmantots plašs LVA trimdas dokumentārā mantojuma klāsts, kā arī audiovizuālie dokumenti no LVKFFDA krājuma.
- 2025. gada 19. jūlijā Ventspils ZVA Piltenes pilsētas svētku ietvaros atklāja dokumentu izstādi “Piltenes vēstures gadi”. Izstādei atlasīti un sagatavoti Arhīva dokumenti, kas atspoguļo Piltenes vēstures attīstību dažādos laikposmos, sniedzot pilsētas iedzīvotājiem un viesiem iespēju iepazīt svarīgākos notikumus un personības vietējās vēstures kontekstā.
- 2025. gada 15. augustā tika atklāta izstāde “Hallo, Rīga! Rīgas Radiofonam – 100”, kas bija veltīta Latvijas radio apraides simtgadei. Izstādē izmantoti LVKFFDA un Latvijas Radio arhīva materiāli, atspoguļojot radiofona attīstību un tā nozīmi Latvijas

sabiedrības dzīvē. Izstāde eksponēta LNA izstāžu logos Šķūņu ielā 11 Rīgā.

- 2025. gada 13. septembrī Eiropas kultūras mantojuma dienu un pasākumu cikla “Latviešu grāmatai 500” ietvaros Turaidas muzejrezervātā tika atklāta izstāde “Grāmatniecības pērles”. Izstādē līdzās citiem unikāliem iespaiddarbiem tika eksponēti divi Paula Einhorna seniespiedumi no LNA bibliotēkas krājuma, popularizējot Vidzemes bruņniecības bibliotēkas vēsturisko mantojumu.
- 2025. gada 29. oktobrī muzejā “Latvieši pasaulē” tika atklāta virtuālā izstāde “Sava ceļa gājējs – Jaunā Gaita”, kas veltīta vienam no nozīmīgākajiem latviešu trimdas kultūras izdevumiem – trimdas žurnālam “Jaunā Gaita”, kas 70 gadu garumā bija nozīmīga latviešu literārās un intelektuālās dzīves platforma, uzturot valodu, kultūru un brīvu domu ārpus Latvijas.
- 2025. gada 25. novembrī LNA ikgadējās konferences ietvaros tika izveidota tematiskā izstāde, kurā bija apskatāma LNA bibliotēkā glabāto seniespiedumu izlase. Izstādē tika eksponēti kultūrvēsturiski nozīmīgi un vizuāli iespaidīgi izdevumi no vēsturiskā Vidzemes bruņniecības bibliotēkas krājuma, iepazīstinot apmeklētājus ar bibliotēkas retumiem un to nozīmi Latvijas kultūras mantojuma saglabāšanā.
- 2025. gada decembrī Šovas Sieviešu universitātē (*Showa Women University*) Tokijā Japānā tika prezentēta LNA izstāde “Latvijas sieviešu 150 gadi politikā un kultūrā”. Izstāde atspoguļoja Latvijas sieviešu ieguldījumu valsts politiskajā, sabiedriskajā un kultūras dzīvē pusotra gadsimta garumā, izmantojot Arhīva dokumentus, fotogrāfijas un citus vēstures avotus.

Pārskata periodā tika eksponētas arī iepriekšējos gados sagatavotās izstādes, tostarp “Deklarācija par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu”, “Satversme un tās veidotāji”, “Ir Latvija. Ir Latvija brīva”, “Baltijas ceļš dokumentos, atmiņās, sirdīs”, “Somu jēgeri Latvijā” un “Fotopozitīvu vēsturiskie veidi, to saglabāšana un restaurācija (*roll-up poster*)”. Atsevišķas izstādes bija veltītas 1991. gada notikumiem – “Ar barikāžu gaišumu sirdīs”, “Cerību uguns kuri – mirklis pirms brīvības” un foto izstāde “Barikādes 1991”.

Dokumentu tematiskās kolekcijas

Digitālajā krātuvē “Redzi, dzirdi Latviju!” 2025. gadā kopumā publicētas 35 jaunas tematiskās kolekcijas, no tām 20 kolekcijas tapa sadarbībā ar citām LNA struktūrvienībām. Īpaša uzmanība šajās kolekcijās pievērsta Latvijas kultūras un sabiedriskās dzīves personībām, vēsturiskajiem notikumiem, tradīcijām un izglītojošam saturam skolēniem.

Pārskata periodā papildus publicētas šādas tematiskās kolekcijas:

- kopš 2025. gada aizsākta jauna tēma “Arhīvs skolai”, pārskata gadā izveidojot četras kolekcijas – “Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas diena”, “Zudusi profesija: mašīnrakstītājs”, “Zudusi profesija: ormanis”, “Zudusi profesija: telefoniste”;
- tēma “Personības” papildināta ar 12 jaunām kolekcijām par Aspaziju, Džemmu Skulmi, Edgaru Iltneru, Ēvī Upenieci, Ģirtu Jakovļevu, Jēkabu Bīni, Kārli Cīruli, Ludolfu Libertu, Robertu Liepiņu, Sigismundu Vidbergu, Staņislavu Broku un Vilhelmu Mihailovski;
- tēma “Kino” papildināta ar trīs jaunām kolekcijām par Rīgas kinostudijas režisoru un operatoru studiju darbiem, Leonīdu Leimani un Pēteri Krilovu;
- tēma “Kultūra” papildināta ar četrām jaunām kolekcijām – “Brīvības pieminēklis”, “Pērkona koncerts Ogrē”, “Talanta cienītāju vēstules operdziedātājam Elfrīdai Pakulei” un “VEF Kultūras pils”;
- tēma “Sabiedrība” papildināta ar piecām jaunām kolekcijām – “Latvijas Radiofons”, “Sieviešu padomes”, “Vissvētākās Jaunavas Marijas Debesīs uzņemšanas svētki Aglonā”, “Jāņu tradīcijas” un “Sieviešu dienas svētku tradīcijas Padomju Latvijā”, pēdējo kolekciju atvēra ar īpašu pasākumu 7. martā Cēsīs, tādējādi aktualizējot Arhīva

- krājuma nozīmi sabiedrības tradīciju, svētku un ikdienas dzīves vēstures izpētē;
- tēma “Pašvaldības” papildināta ar divām jaunām kolekcijām – “Jūrmala” un “Liepājai – 400”;
- tēma “Animācija” papildināta ar jaunu kolekciju “Arnolds Burovs”;
- tēma “Arhitektūra” papildināta ar jaunu kolekciju “Eižens Laube”;
- tēma “Dziesmu un deju svētki” papildināta ar jaunu kolekciju “Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētki”;
- tēma “Medicīna” papildināta ar jaunu kolekciju “Medicīnas iekārtu vēsture”.

Publicitātes pasākumi

2025. gada sākumā turpinātas izdevuma “Kurzemes pilsētas 19. gadsimta sākumā: Oto Hūna mantojums” prezentācijas grāmatā minētajās pilsētās – Tukuma muzejā (28. janvārī), Jēkabpilī (12. februārī) un Ventspilī (27. februārī).

2025. gada 29. janvārī Ventspils ZVA telpās tika atklāta atbalsta centra “Cimdiņš” audzēkņu darbu izstāde. Šis pasākums bija piemērs tam, kā Arhīvs var kļūt par atvērtu kultūras un kopienas satikšanās vietu, kur līdzās NDM popularizēšanai tiek atbalstīta dažādu sabiedrības grupu līdzdalība.

2025. gada 17. maijā Muzeju nakts ietvarā Daugavpils un Rēzeknes ZVA pirmo reizi vēra durvis plašākai sabiedrībai, uzņemot vairāk nekā 700 apmeklētāju. Daugavpilī interesenti varēja iepazīt Arhīva glabātavu, dokumentus, agrāk veidotās izstādes un LVKFFDA sagatavoto hroniku un kinožurnālu izlasi par Daugavpili 20. gadsimta 20.–40. gados. Īpašu interesi raisīja pagājušā gadsimta 60.–70. gadiem raksturīgi iekārtota “arhīvista darbavieta”, rakstāmmašīnas izmēģināšana un bērniem sagatavotās praktiskās aktivitātes. Rēzeknē apmeklētājus iepazīstināja ar Arhīva darbu izzinošā ekskursijā. Šie pasākumi apliecina Arhīva spēju dokumentārā mantojuma glabāšanu pārvērst saistošā un sabiedrībai pieejamā pieredzē.

Arī 2025. gadā LNA piedalījās Vislatvijas Ēnu dienā, tās ietvaros 4. aprīlī uzņemot 36 skolēnus, kas iepazīs ar darbu Arhīva struktūrvienībās Rīgā, Liepājā, Jēkabpilī, Valmierā, Ventspilī, kā arī Zemgales un Vidzemes reģionālajos arhīvos. Jaunieši iepazīs dažādas Arhīvā pārstāvētās profesijas, apmeklēja lasītavas, glabātavas, restaurācijas un digitalizācijas nodaļas, piedalījās praktiskās aktivitātēs un guva ieskatu NDM saglabāšanas procesos. Vislielāko interesi skolēni izrādīja par dokumentu un grāmatu restaurāciju, kā arī Arhīva ikdienas darbu un vēsturisko dokumentu saglabāšanu.

2025. gada 31. maijā Daugavpils ZVA kolektīvs piedalījās Daugavpils 750 gadu jubilejas Svētku gājienā, kas norisinājās pa Rīgas ielu no Daugavpils dzelzceļa stacijas līdz Vienības laukumam. Dalība šajā pilsētai zīmīgajā notikumā apliecināja Arhīva piederību Daugavpils kultūrvēsturiskajai telpai un tā aktīvo iesaisti vietējās kopienas dzīvē.

2025. gada jūnijā LNA organizēja diskusiju sarunu festivālā “Lampa” (Cēsis), aicinot uz sarunu par tēmu: “Kā mākslīgajam intelektam iemācīt mīlēt Streiču, Raini un Purvīti?”, kurā pulcējās kultūras mantojuma, tehnoloģiju un izglītības eksperti, lai izvērtētu mākslīgā intelekta lomu kultūras politikā un tā ietekmi uz mantojuma saglabāšanu, interpretāciju un pieejamību. Diskusijā piedalījās: Haralds Matulis, Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūta digitālo humanitāro zinātņu pētnieks, Anda Baklāne, Latvijas Nacionālās bibliotēkas digitālās pētniecības pakalpojumu vadītāja, Laine Juhansone, Latvijas Nacionālā mākslas muzeja digitalizēto kolekciju glabātāja, Natālija Lāce, LVKFFDA Dokumentu izmantošanas nodaļas eksperte dokumentu aprakstīšanā, Ingūna Skadiņa, Latvijas Universitātes profesore, Matemātikas un informātikas institūta vadošā pētniece un valodas tehnoloģiju uzņēmuma “Tilde” zinātniskā vadītāja.

Tāpat jau trešo gadu pēc kārtas LNA, iedvesmojoties no sarunu festivāla “Lampa”, Vidzemes reģionālajā arhīvā rīkoja atmiņas institūciju diskusiju “LAMPAS gaismā”. Pārskata gada diskusijā arhīva, muzeju un bibliotēku pārstāvji runāja par kultūras iestādēm kā tiltu starp pagātni, tagadni un nākotni un sabiedrības vajadzībām. Diskusiju noklausījās ap 170 festivāla

apmeklētāju. Pēc diskusijas bija iespējams noskatīties LVKFFDA sagatavoto kinoprogrammu “Festivāls LAMPA 2025 Cēsīs”.

2025. gada 25. novembrī LNA organizēja konferenci “Vidzemes bruņniecības mantojums Latvijas Nacionālajā arhīvā”, kuras centrā bija Vidzemes bruņniecības (vācu valodā *Livländische Ritterschaft*) vēsture un Vidzemes bruņniecības bibliotēkas vēsturiskais krājums. Konference notika Latvijas Nacionālās bibliotēkas Ziedoņa zālē, konferences translāciju varēja noskatīties LNA Facebook kontā. Konferencē piedalījās vairāk nekā 200 apmeklētāju, tiešsaistē konferenci vēroja 43 skatītāji, bet vēlāk to noskatījās gandrīz 300 interesentu.

2025. gadā turpinājās darbs pie UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālajā reģistrā iekļautās LNA nominācijas “Rīgas rātes protokoli, 1603–1890” saglabāšanas un popularizēšanas plāna īstenošanas. Rīgas rātes protokoli kā vienota dokumentu kolekcija publicēti Digitālajā bibliotēkā. Kolekciju veido LVVA krājumā esošās 386 Rīgas rātes protokolu grāmatas, kas pētniekiem un interesentiem pieejamas adresē: <https://digitalbiblioteka.lv/?col=67dd78d79b26a>. Tāpat Starptautiskajai UNESCO nedēļai sagatavota tematisku publikāciju sērija, kas balstīta Rīgas rātes protokolu ierakstos, kā arī Rīgas rātes protokoliem un Hanzas dokumentiem veltīti jautājumi UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas organizētajai viktorīnai. Šādu ierakstu sērija paredzēta publicēšanai LNA sociālo tīklu kontos nākamajā pārskata periodā.

2025. gada 8. oktobrī UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Asambleja pieņēma lēmumu iekļaut LNA pieteikto nomināciju “Albumu kolekcija: latviešu bēgļu dzīve nometnēs Vācijā (1945–1949). Dāvinājums Kārlim Zariņam, ārkārtējo pilnvaru nesējam, Latvijas sūtnim Lielbritānijā” UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālajā reģistrā. Kolekcija dokumentē latviešu bēgļu pieredzi pēc Otrā pasaules kara. Četrpadsmit albumos apkopotas fotogrāfijas, bērnu zīmējumi un tekstuāli ieraksti, kas ataino dzīvi pārvietoto personu nometnēs Vācijā no 1945. līdz 1949. gadam.

Latvijas audiovizuālā mantojuma popularizēšana notika arī starptautiskajā līmenī. 2025. gada 20. oktobrī starptautiskajā festivālā *Home Movie Day* Sanita Grīna tiešsaistē prezentēja LVKFFDA kolekcijas, iepazīstinot plašāku auditoriju ar Arhīvā glabātajām kino, foto un skaņas dokumentu kolekcijām, bet 24. oktobrī UNESCO galvenajā mītnē Pasaules audiovizuālā mantojuma dienas 20. gadskārtas pasākumu ietvaros Natālija Lāce prezentēja Herca Franka dokumentālo filmu “Vecāks par desmit minūtēm”, starptautiski reprezentējot Latvijas kino mantojumu un LVKFFDA krājumu. 2025. gadā filma izrādīta arī Katalonijas sinematēkā, Madrides laikmetīgās mākslas centrā CA2M, Sansevastjanas (Donostijas) laikmetīgās mākslas centrā *Tabakalera* Spānijā un citur.

Kopumā arhīvā uzkrātās filmas izrādītas 15 filmu festivālos, kinoteātros, pasākumos un straumēšanas platformās visā pasaulē – Kanādā, Šveicē, Spānijā, Lietuvā, Vācijā, Igaunijā, Portugālē, Francijā un arī Latvijā. Dokumentālā filma “Vai viegli būt jaunam?” demonstrēta Minhenes kinomuzeja kinoteātrī Vācijā un *arthouse* kinoteātrī *Batalha Centro de Cinema* Portugālē. Tāpat kopā 30 Rozes Stiebras, Anša Bērziņa un Arnolda Burova animācijas filmas (1976–1995) un spēlfilmas “Zirneklis” (1992, režisors Vasilis Mass), “Sprīdītis” (1985, režisors Gunārs Piesis) un “Maija un Paija” (1990, režisors Gunārs Piesis) tika iekļautas Kanādas straumēšanas platformas *Eternal Family* piedāvājumā.

Sagaidot Latvijas Neatkarības atjaunošanas deklarācijas pieņemšanas 35. gadadienu, Latvijas Republikas Saeima sadarbībā ar Latvijas Pašvaldību savienību un LNA Latvijas skolām uzdāvināja īpaši noformētu Neatkarības atjaunošanas deklarācijas kopiju, ko saņēma 600 Latvijas skolu.

Lekcijas, nodarbības, semināri, diskusijas

Semināri

- Tāpat kā iepriekšējos gados, arī 2025. gadā, pateicoties Baltijas bruņniecības apvienības finansiālajam atbalstam, LVVA sadarbībā ar Dr. Manfrēdu fon Betiheru tiešsaistē organizēja divus 18.–19. gs. vācu rokraksta paleogrāfijas semināru ciklus no

5. marta līdz 26. martam (četras ievadnodarbības) un no 2. aprīļa līdz 28. maijam 18 nodarbības dalībniekiem ar priekšzināšanām. Pārskata periodā uzsvars likts uz UNESCO programmas “Pasaulē atmiņa” Latvijas nacionālajā reģistrā iekļautās LNA nominācijas “Rīgas rātes protokoli, 1603–1890” popularizāciju. Nodarbībās regulāri piedalījās aptuveni 41 cilvēks ievadnodarbību sesijā un vidēji 49 cilvēki sesijās jau pieredzējušiem paleogrāfijas interesentiem.

- 2025. gada 24. aprīlī Arhīva darbiniekiem tika organizētas tiešsaistes mācības “Mākslīgā intelekta čati un to pielietojums ikdienas darbā”. Mācības vadīja Renāte Bergmane, Mairita Lukianska un Zane Krūmiņa-Bērtulsone.
- 2025. gada 13. jūnijā notika seminārs Latvijas kultūras mantojuma institūciju restauratoriem *Aqueous Light Bleaching with LED* (Papīra balināšana mitrā vidē LED gaismā), kurā ar iegūto pieredzi dalījās Einārs Sondors.
- 2025. gada 3. novembrī Zemgales reģionālā arhīva organizētajā seminārā institūcijām “Dokumentu un arhīvu pārvaldība” Anita Trušele nolasīja prezentāciju “Fotogrāfiju aprakstīšana – ko svarīgi zināt!”.
- Pārskata periodā regulāri notika tiešsaistes informatīvie semināri par digitālās krātuves www.redzidzirdilatviju.lv izmantošanas iespējām. Seminārus vadīja Anita Trušele.

Tematiskas nodarbības un ekskursijas Arhīvā

2025. gadā LNA turpināja īstenot izglītojošo un sabiedrības iesaistes darbu, piedāvājot tematiskas lekcijas, nodarbības un ekskursijas ļoti dažādām mērķauditorijām. Kopumā Arhīvā novadītas 94 mācību nodarbības un ekskursijas, kurās piedalījās vairāk nekā 1,5 tūkstoši interesentu, tostarp valsts un pašvaldību iestāžu pārstāvji, augstskolu studenti, skolēni, profesionālo izglītības iestāžu audzēkņi, kopienu organizācijas, seniori, muzeju un bibliotēku darbinieki, kā arī ārvalstu akadēmisko grupu pārstāvji.

Pasākumu saturs aptvēra Arhīva darba pamatprincipus, dokumentu krājuma izmantošanas iespējas, dzimtas vēstures izpēti, trimdas un diasporas dokumentāro mantojumu, audiovizuālos dokumentus, vēstures avotu izmantošanu, kā arī Arhīva glabātavu, lasītavu un dokumentu aprites iepazīšanu. Īpaši būtiski, ka Arhīvs 2025. gadā sasniedza gan profesionālas un akadēmiskas auditorijas, gan plašākas sabiedrības grupas, pielāgojot pasākumu saturu dažādiem vecumiem, interesēm un zināšanu līmeņiem.

Nozīmīgs virziens bija sadarbība ar kopienām, kas apliecina Arhīva lomu ne tikai kā dokumentu glabātājam, bet arī kā vietai, kur veidojas dialogs par vietējo vēsturi, atmiņu un piederību. Valmierā notika lekcijas “Arhīvs un arhīva dokumenti”, kā arī referāts par Valmieras ZVA ēdienu un dzērienu recepšu stāstu. Arhīva darbinieki piedalījās arī kopienām nozīmīgos pasākumos ārpus Arhīva, piemēram, tikšanās reizēs ar Popes un Piltenes senioriem, Ikšķiles senioru biedrības organizētā nodarbībā par pirmajiem soļiem dzimtas izpētē, kā arī tikšanās reizē Alūksnes novada muzejā ar Alūksnes, Cēsu un Madonas politiski represētajiem. Šie pasākumi stiprināja Arhīva saikni ar vietējām kopienām un palīdzēja popularizēt dokumentārā mantojuma izmantošanu personiskās, dzimtas un novadu vēstures izpētē.

Īpaši izceļama sadarbība ar Valmieras teātri, kur Arhīva darbinieki 2025. gada 21. oktobrī viesojās pie teātra aktieriem, lai kopīgi skatītos Edgara Sukura filmētos materiālus par Valmieras teātri. Pasākumā piedalījās aktieri Astra Baumanē, Rihards Rudāks, Lelde Kalēja, Dace Everss, Januss Johansons, Regīna Devīte, Arnolds Osis un Terēza Jozefa, kas palīdzēja atpazīt filmās redzamos notikumus un personas. Šī sadarbība ir piemērs tam, kā Arhīva audiovizuālais mantojums tiek papildināts ar dzīvo atmiņu un profesionāļu zināšanām, tādējādi bagātinot dokumentu aprakstus un padarot kultūras vēstures avotus precīzāk izmantojamus nākotnes pētniecībā. Pasākumu filmēja LVKFFDA darbinieki.

2025. gadā Arhīvu apmeklēja arī ļoti jaunas auditorijas, tostarp bērnudārza vecuma bērni un sākumskolas skolēni. Alūksnē notika ekskursija pirmsskolas izglītības iestādes “Sprīdītis” audzēkņiem, bet Zemgales reģionālo arhīvu Tukumā apmeklēja Tukuma 3. pamatskolas 1. klases skolēni. Šie piemēri apliecina, ka Arhīvs var būt pieejams un saprotams arī pašiem

mazākajiem apmeklētājiem. Ar bērniem piemērotu stāstījumu un praktisku iepazīšanos ar arhīvu tiek veicināta agrīna izpratne par dokumentiem, vēsturi un atmiņas saglabāšanu.

Plaši pārstāvēta bija arī skolēnu auditorija. Arhīvu apmeklēja dažādu klašu skolēni Rīgā un reģionos. Īpaši jāatzīmē audiovizuālo dokumentu avotpētniecībai veltītās interaktīvās nodarbības, kas tika sagatavotas vidusskolēniem un augstskolu studentiem. Šādas nodarbības palīdz jauniešiem izprast Arhīva dokumentus kā vēstures avotus un attīsta prasmes strādāt ar dažādiem dokumentu veidiem.

2025. gadā nozīmīga bija arī sadarbība ar augstākās izglītības iestādēm un specifiskām studentu grupām. Arhīvu apmeklēja Latvijas Universitātes, Daugavpils Universitātes, Rīgas Stradiņa universitātes, Rīgas Tehniskās universitātes un citu izglītības iestāžu studenti. Studentu grupas pārstāvēja ļoti plašu studiju virzienu loku – vēsturi, klasisko filoloģiju, latvistiku, bibliotēkzinātņi un informācijas pārvaldību, Āzijas studijas, medicīnu, tiesību zinātņi, muitas un nodokļu administrēšanu, civilās drošības un aizsardzības, krīžu pārvaldības, psiholoģijas u. c. programmas.

Atsevišķi izceļama ārvalstu un starptautiskā dimensija. 2025. gada 10. februārī Arhīvu apmeklēja Tartu Universitātes vēstures virziena studenti, kas iepazinās ar Arhīva darbu, diasporas dokumentāro mantojumu un datubāzēm. Arī Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūta starptautiskās vasaras skolas “Latvijas parlamentārismam 105: vēstures, kultūras un medijpratības aspekti” dalībnieku ekskursija apliecina Arhīva iesaisti starptautiskā akadēmiskā vidē. Nodarbība Latviešu centram Minsterē (Vācija) par dokumentārā krājuma lomu trimdā un diasporā iezīmē Arhīva sadarbību ar diasporas kopienām un Latvijas vēstures mantojuma uzturēšanu ārpus Latvijas.

Kopumā 2025. gada aktivitātes rāda, ka LNA mērķtiecīgi attīstīja daudzveidīgu izglītojošo darbu, pielāgojot saturu ļoti dažādām auditorijām. Īpaši nozīmīga bija Arhīva atvērtība kopienām, dokumentārā mantojuma popularizēšana un spēja sasaistīt Arhīva krājumu ar sabiedrībai aktuālām tēmām – vietējo vēsturi, dzimtas pētniecību, trimdas pieredzi, profesionālo izglītību, teātra vēsturi un kultūras atmiņu.

Nacionālā dokumentārā mantojuma popularizācija sociālajos tīklos

Pārskata periodā LNA turpināja aktīvu darbu NDM popularizēšanā un komunikācijā ar sabiedrību sociālajos tīklos. LNA *Facebook* konta sekotāju skaits no 9,7 tūkstošiem pieauga līdz 11,3 tūkstošiem, *Instagram* sekotāju skaits sasniedza 1561, *Twitter (X)* – 1484 un *LinkedIn* – 86. Ir pieslēgta papildu platforma *Bluesky* ar 121 sekotāju. Kopumā *Facebook* publicēts vairāk nekā 470 ierakstu un 80 stāstu, *Instagram* veikts vairāk nekā 360 ierakstu un 125 stāstu, *Twitter (X)* publicēto ierakstu skaits ir 183, *LinkedIn* veikts vairāk nekā 128 ierakstu.

Visa gada garumā tika veidotas divas ierakstu sērijas. Ar mirkļbirku #PilsētuĢerboņi veidots viens ievadieraksts un 10 ieraksti par tiem pilsētu ģerboņiem, kas 2025. gadā svinēja 100 gadu jubileju kopš to piešķiršanas. Publikācijām atlasīti dokumenti no iespējami plašāka struktūrvienību loka, to skaitā zonālajiem un reģionālajiem arhīviem, lai aptvertu dažādu laiku dokumentus un publikācijas būtu interesantas arī reģionos. Ar mirkļbirku #SievietesBalss veidoti ieraksti par Latvijas starpkaru perioda sieviešu aktivitātēm likumdošanas un sociālajā jomā, lai aizstāvētu sieviešu tiesības. Kopumā publicēti 23 ieraksti ar citātiem un vizuālo materiālu, pārsvarā no LVVA fondiem.

Tāpat kā citus gadus, auditorijas vidū vispopulārākie ieraksti bija par pazīstamiem objektiem, vietām, personībām un notikumiem. Populārākais ieraksts ir Brīvības piemineklim – 90 (sasniegtā auditorija 80 757), spēlfilmam “Vakara variants” – 45 (54 743), aktrisei Antrai Liedskalniņai – 95 (48 777), papildinājumi vietnē “Raduraksti” (38 108), Regīnai Ezerai – 95 (32 134) un Veltai Skurstenei – 95 (sasniegtā auditorija 31 451).

LNA dokumentu popularizēšana plašsaziņas līdzekļos (radio un televīzijas raidījumos)

Radio raidījumi

2025. gada 2. martā LNA Dokumentu publikāciju un popularizēšanas nodaļas arhīva eksperts Arturs Žvinklis piedalījās Latvijas Radio 1 raidījumā “Šīs dienas acīm” par kolektivizāciju.

2025. gada 9. martā LNA Dokumentu publikāciju un popularizēšanas nodaļas vadošā pētniece Aiga Bērziņa-Kite piedalījās Latvijas Radio 1 raidījumā “Augstāk par zemi” par svētku organizēšanas vēsturi un LNA krājuma liecībām.

2025. gada 6. aprīlī Personu fondu un ārvalstu dokumentu nodaļas vadītāja Inese Kalniņa piedalījās Latvijas Radio 3 raidījumā “Diena sākusies”, piedaloties sarunā “Par Minsteres nozīmīgo lomu latviešu trimdas dzīvē”.

2025. gada 18. maijā LVKFFDA galvenie fondu glabātāji Māris Melderis un Santa Blumberga piedalījās raidījumu cikla “Radu un rada jau 100 gadus” epizodē “Radiofons kā vadoņa ideju paudējs pēc 1934. gada 15. maija”, stāstot par LVKFFDA uzkrātajiem skaņas dokumentiem.

2025. gada 3., 9. un 17. jūnijā LNA Dokumentu preventīvās saglabāšanas departamenta vadītāja Inga Šteingolde piedalījās Latvijas Radio 3 raidījumā “Vai zini?”, stāstot par Tobāgo karti, Rīgas dokumentiem, zeltītām un ilustrētām grāmatām, kā arī pergamentiem LNA krājumā.

2025. gada 15. jūnijā Personu fondu un ārvalstu dokumentu nodaļas arhīva eksperte Agnija Lesničenoka piedalījās Latvijas Radio 2 raidījumā “Latvieši pasaulē”, stāstot par virtuālo izstādi “Latviešu sievietes trimdā”.

2025. gada 6. oktobrī LNA Dokumentu publikāciju un popularizēšanas nodaļas vadošās pētnieces Ieta Lipša un Aiga Bērziņa-Kite piedalījās Latvijas Radio 1 raidījumā “Zināmais nezināmajā”, stāstot par jauno LNA izdevumu par sieviešu aktīvisma vēsturi.

2025. gada 7. oktobrī LNA direktore Māra Sprūdža, LNA Dokumentu preventīvās saglabāšanas departamenta vadītāja Inga Šteingolde un LVVA direktors Kārlis Zvirgzdiņš piedalījās Latvijas Radio 1 raidījumā “Zināmais nezināmajā”, runājot par tēmu “Dokumenta mūžs: kā papīrs, uz kura atstāts rakstītais vārds, ietekmē tā “dzīvi”?”.

2025. gada 10. novembrī LNA Dokumentu publikāciju un popularizēšanas nodaļas vadītāja Anita Čerpinska piedalījās Latvijas Radio 1 raidījumā “Zināmais nezināmajā” par 1812. gada ugunsgrēku Rīgā.

2025. gada 27. decembrī LNA Dokumentu publikāciju un popularizēšanas nodaļas vadošā pētniece Ieta Lipša piedalījās Latvijas Radio 3 raidījumā “Grāmatu stāsti”, popularizējot Arhīva krājuma dokumentus.

Televīzijas raidījumi

2025. gada 25. oktobrī LVVA direktors Kārlis Zvirgzdiņš piedalījās Latvijas Televīzijas raidījumā “Panorāma”, stāstot par izmaiņām Arhīvu likumā un to nozīmi dzimtas pētniekiem.

2025. gada 28. oktobrī LVKFFDA telpās Šmerļa ielā 5 Rīgā filmēja austrāliešu dziedātājas Kailijas Minogas (*Kylie Minogue*) jaunās dziesmas “*Office Party*” videoklipu – Arhīva reālā darba vide bija izvēlēta kā atbilstoša iecerētajai dziesmas videoklipa atmosfērai, interjeram un aprīkojumam (pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=nXAg9YbtR9s>).

Raidījumu cikls “Tas notika šeit”

2025. gada 6., 13., 20. un 27. martā un 3. aprīlī LTV1 un vienotajā sabiedrisko mediju atskaņotājā REplay.lv demonstrēja dokumentālā seriāla “Tas notika šeit” 6. sezonas piecus raidījumus, kuros vēsturnieki kopā ar raidījuma vadītāju Dāvidu Ernštreitu meklē un pēta unikālus stāstus Vecsaulē un Malnavā, kā arī Ābeļu, Rendas un Nītaures pagastā. Raidījums veidots filmu studijā “Mistrus Media” sadarbībā ar Latvijas Televīziju, raidījuma kopproducents – Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, raidījuma partneris – Latvijas Nacionālais arhīvs.

3.9. DALĪBA ZINĀTNISKAJĀS KONFERENCĒS, SEMINĀROS UN PROFESIONĀLOS FORUMOS

LNA darbinieki pārskata periodā aktīvi piedalījās starptautiskās un nacionālās zinātniskajās konferencēs, semināros un profesionālajos forumos Latvijā un ārvalstīs, prezentējot pētījumus par Latvijas vēsturi, dokumentāro mantojumu, restaurāciju, digitālo saglabāšanu un mākslīgā intelekta izmantošanu arhīvu darbā:

- 2025. gada 21. februārī IV Starptautiskajā konferencē “Baltkrievu lasījumi” Daugavpilī Milana Drugoveiko nolasīja referātu “Latkrievu process (1924. gads) Latvijas Nacionālā arhīva dokumentos”.
- 2025. gada 26. februārī Helsinku Universitātes tiešsaistes seminārā *Exploring Archives: An Overview of Collections, Family Violence Resources, and Archival Practices in Post-Soviet Contexts* Ineta Lipša prezentēja referātu *The National Archives of Latvia: Main Rules for Research and Possible Sources on Family Violence*.
- 2025. gada 26.–28. martā 10. ICARUS konferencē *Networks and Routes of Cultural Heritage – Archives as Places of Stories and History* Opatijā (Horvātija) Anete Korbi, Anita Čerpinska un Aiga Bērziņa-Kite prezentēja referātu *Three Recent Projects of the National Archives of Latvia – Telling Stories and Enriching Our History*.
- 2025. gada 9. aprīlī Gints Zelmenis piedalījās seminārā par Igaunijas Vēsturiskās atmiņas institūta priekšlikumu izveidot kopīgu Igaunijas, Latvijas un Lietuvas okupācijas laikā represēto personu un bēgļu datubāzu platformu.
- 2025. gada 7.–9. maijā konferencē *Iron Gall Ink Meeting 2025* tika prezentēts stenda referāts *Pre-digitisation Evaluation and Conservation of Gall Ink Containing Minutes' Collection of Riga City Council (1603–1890)*, kura materiāli publicēti konferences rakstu krājumā.
- 2025. gada 21. maijā digitalhumanities.lv semināru cikla ietvaros sadarbībā ar CLARIN-LV un DARIAH-EU LVKFFDA Dokumentu izmantošanas nodaļas arhīva eksperte Natālija Lāce uzstājās ar referātu “Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva pieredze MI rīku izmantošanā: jauna pieeja vēsturisko dokumentu pieejamības veicināšanā”.
- 2025. gada 14.–15. jūnijā seminārā *77. Jahrestagung der BHK (Baltische Historische Kommission)* Ineta Lipša kā LNA pārstāve piedalījās organizācijas darbā un nolasīja referātu *Female Political Activism in Latvia in the Late 1920s–Early 1930s. The Failure to Unite Women of Different Ethnicities in the Latvian Council of Women's Organizations*, kā arī kopā ar Katju Veceli prezentēja referātu *Einführung: 100 Jahre Frauen als organisierte politische Akteure in den baltischen Staaten 1925–2025*.
- Tajā pašā seminārā Aiga Bērziņa-Kite nolasīja referātu *Women's Involvement in the Fight for Latvian Freedom during the War of Independence*.
- 2025. gada 18.–20. un 25.–27. jūnijā LVKFFDA Dokumentu saglabāšanas nodaļas galvenais fondu glabātājs Raimonds Artūrs Rublovskis piedalījās FIAT/IFTA organizētajās tiešsaistes apmācībās *FRAME Basics* par audiovizuālo dokumentu saglabāšanu, digitalizāciju un izmantošanu, vienlaikus prezentējot LVKFFDA pieredzi.
- 2025. gada 23.–28. jūnijā LVKFFDA Dokumentu izmantošanas nodaļas arhīva eksperte Natālija Lāce piedalījās starptautiskajā vasaras skolā *InterPARES Summer School* (Sanbenedeto del Tronto, Itālija), pilnveidojot kompetences dokumentu autentiskuma, digitālās saglabāšanas un mākslīgā intelekta izmantošanas jomā, kā arī praktiski ieviešot iegūtās zināšanas *OpenAI Whisper* transkripcijas risinājuma izmantošanā LVKFFDA informācijas sistēmu attīstībā.
- 2025. gada 19. septembrī Helsinku *Collegium for Advanced Studies* konferencē *Post-*

Civil-War Societies Jānis Šiliņš prezentēja referātu *The Return of the Lost Sons: The Integration of Russian Civil War Veterans in Postwar Latvia*.

- 2025. gada 22.–23. septembrī Sēdertērnas Universitātes konferencē Stokholmā *Rethinking Postwar History of the Baltic Sea Region 1918–1939: Themes, Concepts, Perspectives* Jānis Šiliņš nolasīja referātu *General von der Goltz's Baltic Strategy in the Context of the Versailles Peace Negotiations*.
- 2025. gada 30. oktobrī Digitālā kultūras mantojuma dienās Valmierā Mairita Lukianska uzstājās ar referātu “Mākslīgā intelekta izmantošana Rīgas rātes protokolu kolekcijas (1603–1890) rokraksta tekstu atpazīšanā”.
- 2025. gada 30. oktobrī fonda “Sibīrijas bērni” konferencē *Mothers in Siberia* Ainārs Bambals prezentēja referātu “Mātes Sibīrijā. 1941. gada 14. jūnija deportācija”.
- 2025. gada 7. novembrī Madonas novadpētniecības un mākslas muzeja zinātniskajos lasījumos “Madonai 100. Laiks, telpa, sabiedrība – viena pilsēta” Kārlis Zvirgzdiņš nolasīja referātu “Madonas muiža”.
- 2025. gada 11. novembrī LaPa muzejā LNA pārstāvji piedalījās *BaltHerNet Youth* seminārā, kas pulcēja jaunos pētniekus un atmiņas institūciju speciālistus no Baltijas valstīm. Seminārā tika aplūkoti baltiešu trimdas vēstures, identitātes un kultūras mantojuma saglabāšanas jautājumi, vienlaikus veicinot sadarbību, pieredzes apmaiņu un profesionālo dialogu starp Arhīvu, muzeju un akadēmiskās vides pārstāvjiem.
- 2025. gada 13.–14. novembrī Baltijas audiovizuālo arhīvu asociācijas konferencē *Unlocking Audiovisual Heritage with AI: New Horizons for Archives, Libraries and Museums* Natālija Lāce prezentēja referātu *A New Approach to Enhancing Access to Historical Records: The Experience of the Latvian State Archive of Audiovisual Documents in the Use of AI Tools*.
- 2025. gada 14. novembrī Cēsu muzeja zinātniskajā konferencē “Pedagogam, literātam un Latvijas karoga popularizētājam Jānim Lapiņam (1885–1941) – 140” Ineta Lipša nolasīja referātu “Ģeniālais temperaments kultūras jautājumu analizē: Jānis Lapiņš kā publicists, ideologs, pārmaiņu veicinātājs”.
- 2025. gada 25. novembrī LNA konferencē “Vidzemes bruņniecības mantojums Latvijas Nacionālajā arhīvā” Liene Rokpelne nolasīja referātu “Starp privilēģijām un pienākumiem: ieskats Vidzemes bruņniecības vēsturē”.
- Tajā pašā konferencē Kārlis Zvirgzdiņš nolasīja referātu ““Vieni no svarīgākiem un bagātākiem priekš Latvijas pagātnes pētīšanas”: Vidzemes bruņniecības arhīvs un dokumentu kolekcijas”.
- Tajā pašā konferencē Renāte Berga nolasīja referātu “Vēsturiskā Vidzemes bruņniecības krājuma seniespiedumi LNA bibliotēkā”.
- 2025. gada 14.–17. decembrī Viļņā notikušajā konferencē *Imperial Experiences in Family Violence: Crimes and Criminology in the 19th–20th Centuries* Ineta Lipša prezentēja referātu *Child Abuse in the Vidzeme (Livland) Province of the Late Russian Empire: Urban and Rural Cases from the Riga District Court (1890s–1910s)*.

3.10. PROJEKTI

VVAIS pakalpojumu digitālā transformācija un pilnveide

Atbilstoši MK noteikumu 435 “Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna investīcijas 2.1.1.1.i. “Pārvaldes modernizācija un pakalpojumu digitālā transformācija, tai skaitā uzņēmējdarbības vide” projektam Nr. 2.1.1.1.i.0/1/23/I/VARAM/004 “IKT vienota pārvaldība un digitālie risinājumi kultūras nozares institūcijām” 2025. gadā pabeigts 1. posms jaunas publiskās LNA e-pakalpojumu vietnes izveidē, pirmos izstrādājos pakalpojumus lasītāju reģistrācijai, pieteikšanai darbam Arhīva lasītavās un meklēšanai LNA resursos. 2025. gada 15. septembrī LNA sāka darbu jaunajā pakalpojumu portālā

(<https://pakalpojumi.arhivi.gov.lv/>), uzsākot lasītavas apmeklējumu e-pakalpojumu apstrādi jaunajā vietnē. Portālā izveidoti skaidri, strukturēti pakalpojumu apraksti, nodrošinot lietotājiem ērtu piekļuvi Arhīva pakalpojumiem. Īpaši jāizceļ jaunais e-pakalpojums “Pieteikums lasītavas apmeklējumam” – ar modernu dizainu un intuitīvu lietošanu. Ieviesta arī jauna pārvaldības sistēma, kas uzlabo satura administrēšanu un uzturēšanu. Jaunajā portālā no jauna reģistrēti 592 lasītāji un 2118 lasītavu apmeklējumi. Nepilnos četros mēnešos vietni apmeklējuši 14,9 tūkstoši apmeklētāju un fiksēti 44,2 tūkstoši lapu skatījumu.

2026. gadā turpināsies LNA portāla izstrādes 2. kārtā, plānoto darbu realizācija notiks Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma (turpmāk ANM) plāna investīcijas” 2.1.1.1.i. “Pārvaldes modernizācija un pakalpojumu digitālā transformācija, tai skaitā uzņēmējdarbības vide” projekta “IKT vienota pārvaldība un digitālie risinājumi kultūras nozares institūcijām” (projekta Nr. 2.1.1.1.i.0/1/23/I/VARAM/004) finansējuma ietvaros. Līgums par posma izstrādi noslēgts 2025. gada 9. decembrī. Saskaņā ar visas ANM finansēšanas programmas noslēgumu 2026. gadā izstrādes posma realizācija paredzēta līdz 2026. gada 31. maijam.

Pakalpojuma portāla izstrāde un pilnveidošana faktiski ļauj pamazām atteikties no e-pakalpojumiem iepriekš izstrādātās, pašlaik novecojušās interneta vietnes.

ArchXAI projekts

2025. gadā LNA sadarbībā ar Igaunijas Nacionālo arhīvu, Somijas Nacionālo arhīvu un Dienvidaustrumu Somijas Lietišķo zinātņu universitāti kā vadošo partneri izstrādāja pārrobežu sadarbības projektu ArchXAI ar mērķi uzlabot arhīvu pakalpojumus un informācijas pieejamību, izmantojot mākslīgā intelekta tehnoloģijas. Projekts saņēma finansējumu no Centrālās Baltijas Jūras reģiona pārrobežu sadarbības programmas (INTERREG). Projekta kopējais budžets ir 2 976 492 eiro, kur Latvijas daļa ir 628 244 eiro. Pārskata periodā projekta ietvaros iegādāts dokumentu skeneris 64 251 eiro vērtībā, kā rezultātā LNA Dokumentu preventīvās saglabāšanas departamenta Digitalizācijas nodaļa varēja digitalizēt 328 glabājamās vienības (75 573 datnes), un sagatavota iepirkuma dokumentācija mikrofilmu skenerim. 2025. gada pēdējos četros mēnešos sagatavota 2600 dažādu lapu transkripcija gan latviešu, gan krievu valodā. 2025. gada 8.–10. oktobrī nodrošināta pārstāvība partneru atskaites sanāksmē Helsinkos Somijas Nacionālā arhīva telpās, kur projekta partneri apsprieda tā ieviešanas gaitu un vienojās par turpmāko sadarbību projekta realizācijā.

Darbs ar diasporu

Valsts budžeta programmas 26.00.00 “Sabiedrības saliedētības pasākumi” saņemtā finansējuma ietvaros LNA 2025. gadā saistībā ar projekta “Diasporas arhīvu apzināšana un saglabāšanas veicināšana” aktivitātēm īstenoja šādus nozīmīgus ārvalstu komandējumus. 2025. gada 3.–28. martā notika latviešu diasporas dokumentu arhivēšana Latviešu centrā Minsterē (Vācija), tika kārtoti Minsteres Latviešu ģimnāzijas dokumenti (36 000 lpp.), digitalizēti 22 dokumenti virtuālajai izstādei, nodrošināta dokumentu atlase pastāvīgai glabāšanai un turpināts saskaņošanas process ar partnerorganizācijām par krājuma digitalizāciju un integrēšanu vietnē diaspora.arhivi.lv. 2025. gada 29. jūnijā–18. jūlijā notika latviešu diasporas dokumentu arhivēšana un nodošana glabāšanā Zviedrijas Valsts arhīvā un Zviedrijas Strādnieku kustības arhīvā, bija apzinātas un sakārtotas 74 arhīva kastes, to skaitā Bruno Kalniņa un Viļņa Zaļkalna dokumenti, kā arī Stokholmas latviešu skolas un bērnu nometņu arhīvs, publicēta informācija diaspora.arhivi.lv Zviedrijas sadaļā. 2025. gada 7. septembrī–5. oktobrī notika latviešu diasporas dokumentu arhivēšana Latviešu centrā Minsterē, darbs veikts Latviešu centra Minsterē arhīva telpās, kur ilgstoši nebija notikusi aktīva darbība un liela daļa arhīva krājuma atradās nesakārtotā stāvoklī.

Visu pārskata periodu ir papildināta vietnes diaspora.arhivi.lv sadaļa “LNA veidotās izstādes” ar jaunām virtuālajām izstādēm “Latviešu sieviete trimdā” un “Sava ceļa gājējs – Jaunā Gaita”, kā arī “Diasporas dokumenti arhīvos” (LVA digitalizēti 499 dokumenti).

2025. gada 22. oktobrī–9. novembrī notika latviešu diasporas dokumentu apzināšana Jaunzēlandē – Kraistčērčā, Nelsonā, Velingtonā un Oklendā. Apzināti latviešu evaņģēliski luteriskās Sv. Māras draudzes Kraistčērčā uzkrātie dokumenti, veikti priekšdarbi tās arhīva izveidošanai. Komandējuma laikā apsekoti un tematiski sakārtoti uzkrātie dokumenti par draudzi un pie tās bijušajām organizācijām – Dāmu komiteju, kori, deju kolektīvu, bibliotēku, sestdienas skolu, literāro kopu, dubultkvartetu, palīdzības fondu trūkumā nonākušu tautiešu atbalstam. Apzināti Oklendā Latviešu biedrības dokumenti, kas atrodas pie vairākām privātpersonām. Apzināti 12 privātpersonu arhīvi, veikta dokumentu atlase un skenēšana LNA fondu papildināšanai, ierakstītas 12 video intervijas ar latviešu diasporas pārstāvjiem un digitalizēti 420 dokumenti, lai papildinātu LNA fondus. 2025. gada 10.–29. novembrī komandējuma laikā Sidnejā Austrālijā tika turpināts iepriekšējos gados iesāktais darbs pie Sidnejas Latviešu biedrības arhīva papildināšanas un dokumentu sakārtošanas, kā arī privātos arhīvos esošo dokumentu apzināšanas, veicinot sadarbību ar šo organizāciju un latviešu kopienām Austrālijā. Papildus plānotajiem darbiem veikta divu ilggadēju Sidnejas Latviešu biedrības sabiedrisko darbinieku privāto arhīvu apzināšana, dokumentu atlase Sidnejas Latviešu biedrības arhīvam un LNA fondu papildināšanai, tāpat apzināti Daugavas Vanagu Sidnejas nodaļas dokumenti, kas glabājās 15 kastēs. Komandējuma laikā ierakstītas piecas video intervijas ar latviešu diasporas pārstāvjiem Sidnejā, digitalizētas septiņas filmas (16 mm) par Austrālijas latviešu sporta sacensībām un latviešu kopienas sabiedrisko dzīvi, papildinot LNA fondu un nododot digitalizēto kopiju Sidnejas Latviešu biedrības arhīvam.

2025. gada 23.–27. aprīlī Arhīva darbinieki piedalījās CBSE 2025 konferencē Kembridžā (Apvienotā Karaliste), kur tika prezentēta LNA pieredze diasporas atmiņas saglabāšanā (“*Latvian Archival Perspectives on the Great Flight of 1944 and Latvian Diaspora Memory Preservation*”). Prezentācijā uzsvēta digitālās piekļuves nozīme, diaspora.arhivi.lv platformas loma un sadarbības piemēri ar diasporas arhīvu krātuvēm.

2025. gada 12.–14. novembrī Arhīva darbinieki piedalījās konferencē “*Bridging Centuries: Digital Pathways for Medieval Charters and Beyond*” Venēcijā Itālijā un uzstājās ar prezentāciju “*The Diaspora Database of the National Archives of Latvia: Opportunities and Challenges*”.

2025. gada 20.–23. novembrī Arhīva darbinieki piedalījās Latviešu kopības Vācijā 80 gadu svinību pasākumā un Vācijas Latviešu organizāciju forumā ar prezentāciju “Par Latvijas Nacionālo arhīvu, trimdas/diasporas arhīviem un UNESCO “Pasaules atmiņas” nomināciju par bēgļu albumu kolekciju (1945–1949)”. Komandējuma izdevumus sedza Latviešu kopība Vācijā.

Projektā paredzēto finanšu līdzekļu ietvaros 2025. gadā LNA ieguva dokumentu kopijas no Lietuvas Valsts vēstures arhīva, kas nepieciešamas, lai papildinātu LNA dokumentāro fondu ar Lietuvas teritorijā atrodošos latviešu luterāņu draudžu baznīcas grāmatu digitālajām kopijām (49 glabājamās vienības, 5934 datnes JPG formātā, 66 GB). Tie ir Biržu, Eltišķu, Panevėžas, Skodas, Šauļu, Žeimes u. c. evaņģēliski luterisko draudžu dzimušo, laulāto un mirušo reģistri, kas satur ziņas par latviešu tautības iedzīvotājiem Lietuvas un Latvijas robežzonā 1834.–1940. gadā. Kopijas saņemtas 2025. gada decembrī, un pašlaik notiek to sagatavošana ievietošanai LNA interneta vietnē “Raduraksti”. “Radurakstos” jau ir pieejamas 2023. un 2024. gadā iegādātās kopijas.

3.11. SADARBĪBA AR NEVALSTISKO SEKTORU

2025. gada augustā noslēgts sadarbības līgums ar “Biedrību Ziemeļu puse” par sadarbību raidījuma “Garainis” 2. sezonas astoņu raidījumu veidošanā. Pēc raidījumu cikla izrādīšanas viena tā kopija, kā arī fotogrāfijas un intervijas tiks nodotas valsts glabāšanā LNA fonda papildināšanai.

2025. gada 26. maijā LNA un SIA “Mistrus Media” noslēdza līgumu par sadarbību dokumentālā seriāla “Tas notika šeit” 7. sezonas piecu raidījumu cikla veidošanā, kas

2026. gada ziemā/pavasārī tiks izrādīts Latvijas Televīzijā. Pēc raidījumu cikla izrādīšanas viena tā kopija tiks nodota LVKFFDA.

Sadarbībā ar Latvijas sabiedrisko mediju (LSM) LVVA darbinieki nodrošināja materiālu atlasī dokumentālajai filmai par aktrisi Antru Liedskalniņu – vienu no spilgtākajām latviešu teātra personībām un vienīgo sievieti aktrisi, kas iekļauta Latvijas Kultūras kanonā skatuves mākslas nozarē. Filmu LSM demonstrēs 2026. gadā.

Pārskata periodā LVVA turpināja sadarbību ar Soltleiksitijā Jūtas štatā ASV reģistrēto ar Pēdējo Dienu Svēto Jēzus Kristus baznīcu saistīto ģenealoģijas izpētes bezpeļņas korporāciju *Family Search International* saskaņā ar 2020. gadā noslēgto līgumu un tā 2022. gada papildvienošanos, tostarp sagatavoja digitalizēšanai dokumentus no LVVA 3234. fonda “Iekšlietu ministrijas Administratīvais departaments”, 5213. fonda “Tautas labklājības ministrijas Sabiedriskās aizgādības departaments”, 4. fonda “Vidzemes guberņas valde” u. c. Gada laikā *Family Search* darbiniekiem digitalizēšanai izsniegtas 27 043 glabājamās vienības.

2025. gadā nozīmīga aktivitāte bija LNA sadarbība ar Latvijas Arhīvistu biedrību, kuras ietvaros tika piesaistīts Valsts kultūrkapitāla fonda finansējums gan arhīva nozares izdevējdarbībai, gan audiovizuālā mantojuma saglabāšanai. Ar Latvijas Arhīvistu biedrības atbalstu, izmantojot Valsts kultūrkapitāla fonda finansējumu, tika izdots Arhīva žurnāls, kā arī LVKFFDA sadarbībā ar biedrību īstenoja projektu “Herca Franka filmu digitalizācija un atjaunošana”, iegūstot papildu līdzekļus deviņu Herca Franka filmu atjaunošanai un kvalitatīvas filmu izlases sagatavošanai režisora simtgadei.

3.12. DARBA VIDĒ BALSTĪTU MĀCĪBU UN PRAKSES NODROŠINĀŠANA

2025. gada vasaras mēnešos sadarbībā ar Nodarbinātības valsts aģentūru realizēts projekts “Nodarbinātības pasākumi vasaras brīvlaikā personām, kuras iegūst izglītību vispārējās, speciālās vai profesionālās izglītības iestādēs”, tā īstenošanā nodarbinot 33 skolēnus. Tāpat atbalstītas gan studentu, gan augstskolu un profesionāli tehnisko izglītības iestāžu iniciatīvas par prakses iespējām LNA. Gada laikā praksi dažādās LNA struktūrvienībās guva 38 studējošie jaunieši, kā arī tika noslēgti deviņi brīvprātīgā darba līgumi.

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

2025

Latvijas Nacionālais arhīvs ir Starptautiskās arhīvu padomes (ICA) biedrs kopš 1993. gada. Arhīva direktore Māra Sprūža pārstāv Latvijas arhīvu nozari ICA lēmēj institūcijā – Ģenerālajā asamblejā un ICA Eiropas reģionālajā nodaļā.

2025. gadā LVKFFDA Dokumentu izmantošanas nodaļas arhīva eksperte Natālija Lāce tika iecelta par ICA Foto un audiovizuālo arhīvu darba grupas (*Photographic and Audiovisual Archives Working Group*, PAAG) vadītāju un šajā amatā pārstāvēja Arhīvu UNESCO un Starptautiskās arhīvu padomes pasākumus, koordinēja Pasaulē audiovizuālā mantojuma dienas starptautisko programmu un uzstājās ar referātiem par mākslīgā intelekta izmantošanu arhīvu darbā. ICA Foto un audiovizuālo arhīvu darba grupas (PAAG) iniciatīvas *Beyond Theory* ietvaros, atzīmējot Baltijas ceļa 36. gadadienu, ICA publicēja LVKFFDA ekspertu sagatavotu interviju ciklu ar Baltijas valstu audiovizuālo arhīvu pārstāvjiem, aktualizējot audiovizuālā mantojuma saglabāšanas jautājumus starptautiskajā profesionālajā vidē.

Arhīvs ir pārstāvēts starpvaldību organizācijā – Starptautiskajā kultūras vērtību saglabāšanas un atjaunošanas pētījumu centrā (ICCROM), kā arī Starptautiskās standartizācijas organizācijas 46. Tehniskās komitejas “Informācija un dokumentācija” komitejā SC08 “Kvalitāte – statistika un darbības novērtējums”.

LNA Eiropas Savienībā ir pārstāvēts Eiropas arhīvu grupā (EAG) un Eiropas Nacionālo arhīvistu padomē (EBNA) – koleģiālā Eiropas Savienības dalībvalstu nacionālo arhīvu vadītāju institūcijā. Šajos formātos tiek nodrošināta Latvijas pārstāvība un līdzdalība arhīvu nozares stratēģiskajos jautājumos. Vienlaikus sadarbība tiek īstenota starptautisko projektu, profesionālās pilnveides un pieredzes apmaiņas aktivitāšu ietvaros. Gadu gaitā Arhīvs sevi pozicionējis kā aktīvu un atpazīstamu starptautiskā labās prakses apmaiņas tīkla – Dokumentu dzīvescikla pārvaldības fonda (DLM Forums) – biedru. 2024. gadā DLM Foruma pasākumā Briselē panākta vienošanās ar starptautiskiem ekspertiem par digitālās prasmes veicinoša lekciju cikla organizēšanu LNA darbiniekiem un iestāžu arhīvistiem. Vienošanās tika īstenota 2025. gadā, kad 23. aprīlī, 6. un 7. maijā Rīgā Valsts administrācijas skolas Publiskās pārvaldes digitālās akadēmijas projekta ietvaros ar Eiropas Savienības Atveseļošanas fonda atbalstu notika starptautisks semināru cikls dokumentu pārvaldības un arhīvu speciālistiem. Tajā kā lektori piedalījās vadošie Eiropas un Baltijas valstu speciālisti digitālās saglabāšanas jomā, nodrošinot gan teorētiskas lekcijas, gan datubāžu arhivēšanas meistarklasi, arhivējot Patentu valdes informācijas sistēmu. Īpaša uzmanība tika pievērsta ģeotelpiskajai informācijai un tās ilgtermiņa saglabāšanas standartiem, ko prezentēja viens no šo standartu izstrādātājiem Eiropas Komisijas finansētā projekta E-ARK ietvaros.

2025. gada 4.–5. novembrī LNA pārstāvji piedalījās DLM Foruma dalībnieku sanāksmē Kopenhāgenā Dānijā “Arhīvi jaunā ģeopolitiskā laikmetā” (*Archives in a New Geopolitical Era*), 14.–15. maijā – Eiropas Komisijas organizētā *eArchiving* seminārā Briselē Beļģijā, lai apgūtu Eiropas Savienības dalībvalstu pieredzi datubāžu izvērtēšanā un sagatavošanā arhivēšanai SIARD formātā. 2025. gada 21.–27. septembrī LNA Eiropas Dokumentu preventīvās saglabāšanas departamenta eksperte vides pārvaldības jautājumos piedalījās Eiropas Savienības Civilās aizsardzības un humānās palīdzības operāciju ģenerāldirektorāta (DG ECHO) līdzfinansētā projekta “Kultūras mantojuma aizsardzība pret katastrofu sekām” (*Protecting Cultural Heritage from the Consequences of Disasters*) apmācībās “Kultūras mantojuma aizsardzība” (*Protecting Cultural Heritage*), ceļot kapacitāti vienā no nozares attīstības prioritātēm – kultūras mantojuma aizsardzībā un glābšanā krīzes situācijās.

Reģionālās sadarbības ietvaros LNA darbojās Baltijas Audiovizuālo arhīvu padomē (BAAC). 2025. gada 13.–14. novembrī Viļņā Lietuvas Nacionālajā bibliotēkā (*Martynas Mažvydes National Library of Lithuania*) LNA pārstāvis piedalījās BAAC konferencē, lai rastu idejas turpmākiem praktiskiem sadarbības virzieniem.

Papildus profesionālajai sadarbībai LVKFFDA speciālisti piedalījās Džūlijas Taurino (*Giulia Taurino*) starptautiskajā akadēmiskajā pētījumā *Dialogues with Audiovisual Archives*, kas publicēts zinātniskajā žurnālā *VIEW: Journal of European Television History and Culture*.

Dalība pētījumā stiprināja LNA starptautisko atpazīstamību audiovizuālā mantojuma pētniecības jomā.

LNA kā konsorcijs partneris piedalījās Latvijas Nacionālās bibliotēkas koordinētā Eiropas Savienības Erasmus+ programmas pieaugušo izglītības mobilitātes projektā (Nr. 2025-1-LV01-KA121-ADU-000318227). Projekta ietvaros 2025. gada 25.–28. novembrī diviem LVKFFDA Dokumentu saglabāšanas nodaļas galvenajiem fondu glabātājiem bija iespēja iepazīties ar Polijas Nacionālā digitālā arhīva un Polijas Nacionālās bibliotēkas darbu, pilnveidojot profesionālās kompetences dokumentu saglabāšanas un digitalizācijas jomā.

Turpinot ilgstošo sadarbību ar ASV bezpeļņas organizāciju *Family Search*, LNA 2025. gada 5.–8. martā Soltleiksītijā (ASV) pasaulē lielākajā ģealoģijas izpētes un dzimtas vēstures pētniecības tehnoloģijām veltītajā konferencē *RootsTech 2025* pārstāvēja LVVA direktors Kārlis Zvirgzdiņš, bet vēl trīs LNA pārstāvji piedalījās *Family Search* rīkotajā seminārā Vīnē. Sadarbība būtiski veicina Latvijas dokumentārā mantojuma pieejamību, tomēr līdz ar problemātisko digitālo kopiju piegādi 2025. gadā LNA aktualizējis jautājumu par kopiju kvalitātes standartiem un iespējām uzlabot sadarbības partnera veiktās digitalizācijas procesus.

Dokumentu digitalizācijas jomā LNA turpina sadarbību ar Nacionālo holokausta un varonības memoriālu *Yad Vashem* (Izraēla).

LNA turpināja īstenot aktivitātes ar mērķi rast plašākas sadarbības iespējas ar Latvijas un ārvalstu izglītības un zinātniskās izpētes institūcijām, lai nodrošinātu NDM pieejamību. 2025. gadā veidoti kontakti ar potenciālajiem sadarbības partneriem Lietuvā, Polijā un Ukrainā. 2025. gada 4. decembrī, pamatojoties uz 2015. gada 21. aprīlī noslēgto līgumu “Par sadarbību starp Ukrainas Valsts arhīvu dienestu un Latvijas Nacionālo arhīvu”, parakstīts sadarbības līgums starp Latvijas Nacionālo arhīvu un Ukrainas Ivanofrankivskas apgabala valsts arhīvu par dokumentārā mantojuma saglabāšanu, izpēti un digitalizāciju. Sadarbība veicinās piekļuvi arhīvu materiāliem un stiprinās Latvijas un Ukrainas kultūras un vēsturisko saišu izpratni.

2025

PERSONĀLS

4 : 1 = 240.tb.
4) 60.tb.: Kraft.
60.tb.: 1 = 240.tb.
60) 4.Kollin.

Zurechnung
1. : 4 = 60.tb.
Kraft Last = 240.tb.
1. : 4 = 240
andere Last = 9

Zurechnung
1. : 2 =

1. :

2025. gadā viens no svarīgākajiem iestādes darbības virzieniem bija datu pārvaldības sistēmas *Horizon* datu sagatavošana pārejai uz Vienoto pakalpojumu centru, kā arī sadarbība ar Valsts kasi grāmatvedības darba centralizācijas procesā.

Gada sākumā ieviests jauns HoP pašapkalpošanās modulis “Komandējumi”, tādējādi efektīvizējot procesus LNA. Darbinieku ērtībai uzturēts jaunizveidots pieejamo mācību kalendārs. Labbūtības un komandas stiprināšanas nolūkā tika organizēts pasākums “Uzlādē savējos LNA!”, kā arī atkārtoti veikts darbinieku iesaistes un labbūtības pētījums, šoreiz ar vēl plašāku darbinieku līdzdalību vērtējumu un viedokļu sniegšanā. Turpinot īstenot atlīdzības reformu valsts pārvaldē un ņemot vērā valstī noteiktās minimālās algas pieaugumu, ar papildu piešķirto finanšu līdzekļu atbalstu tika nodrošināts, ka mēnešalgas konkrētās mēnešalgas grupās sasniedz vismaz minimālo sliekšni. Pēc darba izpildes rezultātu apkopošanas pieejamo finanšu līdzekļu ietvaros tika izvērtētas individuālās mēnešalgas noteikšanas iespējas visiem nodarbinātajiem amatos no 1. līdz 12. mēnešalgas grupai.

Vispārīgā informācija par personālu LNA

LNA 2025. gadā vidējais amata vietu skaits bija 390 (2025. gada 31. decembrī), faktiski vidēji nodarbināto skaits ir 381, no tiem ierēdņi – 21 % (79), darbinieki – 79 % (302); vīrieši – 20 %, sievietes – 80 %; populārākais vīriešu vārds – Jānis (11,3 %), populārākais sieviešu vārds – Inese (12,3 %); vidējais nodarbināto vecums – 51 gads; nodarbinātie vecumā no 20 līdz 40 gadiem – 26 %, no 41 līdz 65 gadiem – 64 %, vecāki par 66 gadiem – 9 procenti.

Gada laikā likvidēta 21 amata vieta, radītas jaunas 19 amata vietas; pieņemti 38 nodarbinātie; atbrīvoti 39 nodarbinātie; pārcelti amatos (iekšējā rotācija, to skaitā ar izaugsmi saistīti) 23 nodarbinātie; nodarbināto mainības koeficients 10,2 %; vidējā mēnešalga 1311 eiro; vidējais nodarbināto darba stāžs 14 gadi.

Nodarbinātības ilgums – līdz trīs gadiem 27 %, no četriem līdz 10 gadiem 23 %, no 11 līdz 30 gadiem 34 %, virs 30 gadiem 14 procenti.

Augstākā izglītība ir 84 % (318) nodarbināto (no tiem ierēdņiem 100 % jeb 79, darbiniekiem 63 % jeb 239); 2025. gadā augstāko izglītību ieguvuši astoņi nodarbinātie.

Attālinātais darbs

Ņemot vērā iepriekšējos gados uzsākto un savai darba ikdienai jau pielāgoto attālinātā darba režīmu, arī šajā atskaites gadā liela daļa LNA darbinieku vienojās ar darba devēju par attālināta darba veikšanu vienu vai vairākas dienas nedēļā atbilstoši savai darba specifikai. Kopumā 2025. gadā vidēji 202 (52 %) darbinieki no kopējā darbinieku skaita strādāja klātienē, 178 darbinieki (46 %) darbu veica daļēji attālināti, bet pilnībā attālināti – pieci darbinieki (1 %).

Īstenotie projekti

Saistībā ar centralizētās grāmatvedības uzskaites pakalpojumu datu pārnesi uz Valsts kasi, lai nodrošinātu Vienotā pakalpojuma centra pakalpojumus valsts iestādēm, kā arī grāmatvedības speciālistu centralizāciju Vienotajā pakalpojumu centrā Valsts kasē, notika rūpīga datu pārskatīšana un atlase korektai datu migrācijai, lai no 2026. gada nodrošinātu LNA grāmatvedības datu pārvaldību no Valsts kases.

Valsts atlīdzības reformas realizēšanai valsts pārvaldē papildu iedalīto finanšu līdzekļu ietvarā tika nodrošināta mēnešalga darbiniekiem konkrētās mēnešalgas grupas minimālajā sliekšnī. No marta pēc darba izpildes rezultātu apkopošanas tika izskatīts jautājums par individuālās mēnešalgas noteikšanu visiem nodarbinātajiem, paplašinot iepriekšējā gada tvērumu un individuālo algu nosakot amatiem no 1. līdz 12. mēnešalgas grupai.

Cilvēkresursu attīstības padomē 2025. gadā ik mēnesi bija izskatītas un saskaņotas vadītāju pieteiktās piemaksas, 2025. gada nogalē Valsts kancelejai nosūtītas amatu pārklasifikācijas iniciatīvas, 2026. gada sākumā saņemts saskaņojums, no iesniegtajiem priekšlikumiem apstiprinātas četras amatu pārklasifikācijas.

Lai veicinātu LNA atpazīstamību un stiprinātu tā tēlu sabiedrībā, Arhīvs ir piedalījies Latvijā organizētajās iniciatīvās – “Ēnu diena 2025” un “Atvērto durvju diena”. Šie pasākumi ne tikai sniedza vērtīgu atgriezenisko saiti par sabiedrības informētības līmeni attiecībā uz LNA darbu, bet arī veicināja iestādes pieejamību un atvērtību sabiedrībai, īpaši uzrunājot studējošo jaunatni un potenciālos nākotnes speciālistus. Piedaloties kampaņā “Ēnu diena 2025”, interesi par darbu arhīvā izrādīja un kolēģus ēnoja 37 skolēni. Studējošo jauniešu un citu interesentu vidū dalību Atvērto durvju dienu pasākumā izteica un piedalījās 37 studenti (klātienē 16, attālināti 21).

2025. gada rudenī atkārtojām jau 2024. gadā uzsāktu projektu – pētījumu par LNA darbinieku viedokli un vērtējumu dažādos labbūtības jautājumos, strādājot LNA. Labbūtības pētījumā šogad piedalījās 307 darbinieki, tātad 80 % darbinieku (augstāks rādītājs nekā iepriekšējā gadā), kas tādējādi pētījumā iegūtos viedokļus ļauj uzskatīt par ļoti ticamiem un interpretējamiem. Vidējais LNA darbinieku labbūtības līmenis (66/100) ir vērtējams kā vidējs – tas nedaudz pārsniedz robežvērtību un etalonrādītāju Latvijā un arī pašu iepriekšējā gada rādītāju, kas bija 63,3. Atšķirībā no iepriekšējā atskaites gada pētījuma rezultāti ļauj vērtēt darbinieku labbūtības aspektu iedalījumu, raugoties no anketās iegūstamā pašraksturojuma, cik atsvešināti/iesaistīti vai izdeguši/spēkpilni mēs jūtamies. Šī gada aptaujas rezultāti liecina, ka pieaudzis kopējais darbinieku labbūtības indekss, uzticēšanās tiešajiem vadītājiem, darba jēgas aspektu vērtējums, bet salīdzinoši ar iepriekšējo gadu krities iesaistes rādītājs, LNA informācijas apmaiņas vērtējums, fizisko darba aspektu novērtējums.

2025. gadā tika sniegti dati Valsts kontrolei, kas bija nepieciešami, piedaloties atbilstības revīzijā “Atlīdzības sistēmas reformas īstenošana valsts pārvaldē”. Tās ietvaros tika analizētas atlīdzības izmaksas laika periodā no 2022. līdz 2024. gadam, lai pārbaudītu, kā sevi attaisnojuši 2022. gadā uzsāktā valsts pārvaldes atlīdzības sistēmas reforma. Revīzijas rezultātā konstatēts, ka vienlīdzīga darba samaksa par līdzvērtīgu darbu valsts pārvaldē nav iespējama, kamēr darba samaksu nosaka vēsturiski izveidojies bāzes finansējums. Vēsturiski izveidojies bāzes finansējums ir izrādījies noturīgs pret reformu: daļa iestāžu mēnešalgas skalas viduspunktu var sasniegt jau ar esošo finansējumu, bet citām trūkst pat līdz 62 % finansējuma (kā tas ir LNA). Vienādos vai ļoti līdzīgos amatos ar salīdzināmu darba saturu un atbildību darba samaksa atšķiras starp iestādēm līdz pat 30 %, kas LNA gadījumā ir zemākajos rādītājos.

Vidējais mēnešalgas pieaugums

2025. gada sākumā tika pacelta minimālā darba alga valstī līdz 740 eiro. Turpinot realizēt atlīdzības reformu valsts pārvaldē, kā arī ņemot vērā valstī noteiktās minimālās darba algas kāpināšanu, ar papildus iedalītiem finanšu līdzekļiem tika nodrošināta mēnešalga konkrētajās mēnešalgas grupās vismaz minimālā sliekšņa līmenī visiem amatiem visās mēnešalgas grupās. Pēc darba izpildes rezultātu apkopošanas no 2025. gada 1. marta pieejamo finanšu līdzekļu ietvaros tika izskatīts jautājums par individuālās mēnešalgas noteikšanas iespējām visiem nodarbinātajiem, tomēr tas tika realizēts amatiem no 1. līdz 12. mēnešalgas grupai. Paliek neatrisināts jautājums par individuālās mēnešalgas noteikšanu amatiem virs 12. mēnešalgas grupas, kā arī gandrīz lielākai daļai amatu noteiktā alga nepietuvinās mēnešalgas grupas viduspunktam, kā to paredz valsts atlīdzības reforma.

Personāla atlase

2025. gadā kopumā organizēti 52 amatu pretendentu atlases konkursi uz vakantajiem amatiem, no tiem seši uz ierēdņu amatiem un divās vadītāju pozīcijās. Bez rezultāta beigušies 10 pretendentu atlases konkursi. Kopumā saņemti un apstrādāti vismaz 376 pretendentu pieteikumi. 2025. gadā notikusi amatu iekšējā rotācija – 23 nodarbinātajiem piedāvāti jauni profesionālie izaicinājumi LNA struktūrās. Darba vai civildienesta attiecības LNA uzsāka 38 nodarbinātie.

Darbinieku profesionālās kvalifikācijas celšana

2025. gadā LNA turpināja plaši izmantot Valsts administrācijas skolas, tostarp Digitālās akadēmijas projekta ietvaros, piedāvātās bezmaksas mācības, lai pilnveidotu profesionālās prasmes un kompetenci. Lai uzlabotu informācijas apriti un nodrošinātu vienotu pārskatu par pieejamajām apmācībām, izveidots uz *Microsoft* sistēmas risinājumiem balstīts LNA mācību kalendārs. LNA nodarbinātie gan pēc savas iniciatīvas, gan darba devēja rosināti aktīvi papildināja zināšanas dažādās mācību aktivitātēs.

Pārskata periodā kopumā darbinieki savas prasmes pilnveidojuši vismaz 209 mācībuursos, kas bija par 50,4 % vairāk nekā 2024. gadā. Mācību iespējas aplūkotajā gadā izmantotas vairāk nekā 1874 reizes (194 ārējo, 1680 iekšējo mācību kursu apmeklējumi).

Visvairāk tika izmantotas Valsts administrācijas skolas piedāvātās maksas un bezmaksas apmācību iespējas (83 dažādi apmācību kursi, 322 apmeklējumi), tostarp Digitālās akadēmijas projekts (42 dažādi apmācību kursi, 693 apmeklējumi), kā arī citi apmācību organizatori, piemēram, "SIA "VISMA"" (11 mācību kursi par grāmatvedības un personāla vadības programmu *Horizon*). Pārskata gadā sadarbībā ar Latvijas Banku tika īstenotas mācības par finanšu pratību.

Visbiežāk apmeklētās mācības bija "Kiberdrošība publiskajā pārvaldē" (apguva 280 darbinieki), "Mākslīgā intelekta čati un to pielietojums ikdienas darbā" (166 darbinieki), "Kas tev būtu jāzina par savas pensijas uzkrājumu?" (86 darbinieki).

Papildus tam 2025. gadā tika būtiski pilnveidota LNA dažādu līmeņu vadītāju profesionālā kompetence, izmantojot Valsts administrācijas skolas piedāvātās apmācību iespējas. Vadītāji apmeklēja šādas mācības: "Personas datu aizsardzības prasību piemērošana publiskajā pārvaldē", "Personāla vadības pamati", "KPI (galveno snieguma rādītāju) definēšana publiskajā pārvaldē", "Interesu konflikta novēršana un valsts amatpersonu profesionālā ētika".

LNA organizētās mācības

2025. gadā turpināta LNA jaunpieņemto darbinieku apmācību programma. Kopā LNA jaunpieņemto darbinieku apmācību programmā piedalījās 35 darbinieki.

Vienlaikus norisinājās arī vairāki LNA iekšēji organizētie mācību pasākumi:

- īstenoti četri pieredzes apmaiņas pasākumi, kuros piedalījās kopumā 84 LNA darbinieki;
- turpināta IT prasmju pārbaude jaunpieņemtajiem darbiniekiem, lai novērtētu viņu sagatavotību darbam ar digitālajiem rīkiem;
- arī 2025. gadā aktīvi darbojās dažādu amatu (iestāžu uzraudzībā, darbā ar izziņām, popularizētājiem, aprakstītājiem) darba grupas ar regulārām sapulcēm *Team* vidē, tādējādi pārrunājot gan aktuālos savas jomas jautājumus, gan pilnveidojot profesionālo kompetenci.

Darbinieku apdrošināšana

2025. gadā LNA organizēja un realizēja iepirkumu, kā rezultātā no 2025. gada 1. oktobra akciju sabiedrības "Balta" piedāvātās veselības apdrošināšanas polises pamatprogramma ir pieejama visiem LNA visiem darbiniekiem, kas nostrādājuši LNA vairāk nekā trīs mēnešus.

Attiecību un iekšējās kultūras veidošana

Vadītāju atbalstam turpināta individuāla supervīzijas organizēšana (četras sesijas), kā arī jūnijā un jūlijā sarīkota nu jau par tradīciju kļuvusī aktivitāte – komandu gara stiprināšanas akcija "Uzlādē savējos LNA!" ar četru interaktīvu komandas uzdevumu izpildi, kurā kopumā piedalījās deviņas LNA komandas (2024. gadā – astoņas komandas).

LATVIJAS NACIONĀLĀ ARHĪVA DARBĪBAS PRIORITĀTES 2026. GADAM

2025

- Sekmēt pārmaiņu ieviešanu institūciju uzraudzībā un dokumentu uzkrāšanā saskaņā ar Valsts kontroles ieteikumiem.
- Nodrošināt līdz 2020. gadam radīto ar drošu elektronisko parakstu parakstīto dokumentu pieņemšanu no tiešās pārvaldes iestādēm.
- Piedalīties risinājumu izstrādē par arhivēšanas funkcijas centralizāciju tiešās pārvaldes iestādēs.
- Izvērtēt un uzlikt tiesisko pienākumu institūcijām arhivēt dokumentāciju par Eiropas Savienības finansētajiem projektiem ūdensapgādes, kanalizācijas un atkritumu apsaimniekošanas jomā.
- Izstrādāt rīcības plānu ārkārtas situācijās, izvērtēt un papildināt ārkārtas situācijā evakuējamo, slēpjamo un iznīcināmo lietu sarakstus, kā arī glabājamo vienību un kārbu marķēšanu; organizēt dažādu veidu ārkārtas situāciju simulācijas/mācības.
- Sekmēt LNA nacionālā dokumentārā mantojuma pieejamību un saglabāšanu digitālajā vidē.
- Plānot Vidzemes reģionālā arhīva pārvietošanu un reorganizāciju.
- Turpināt piedalīties LNA Pakalpojumu portāla pilnveides procesā un pakalpojuma “Arhīva informācijas pieprasīšana” izstrādē un ieviešanā.
- Plānot dalību mākslīgā intelekta un mašīnmācīšanās rīku izveidē un testēšanā ikdienas darbu automatizēšanai, to skaitā plānot OCR mašīnrakstam un veikt mākslīgā intelekta risinājumu izpēti teksta atpazīšanai un tulkošanai.
- Veicināt LNA kā vadošās atmiņas institūcijas un nozīmīgākā NDM glabātāja atpazīstamību.
- Nodrošināt UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālajā reģistrā iekļauto albumu kolekcijas “Latviešu bēgļu dzīve nometnēs Vācijā (1945–1949). Dāvinājums Kārlim Zariņam, ārkārtējo pilnvaru nesējam, Latvijas sūtnim Lielbritānijā” popularizēšanu.
- Veicināt sadarbību ar vietējām kopienām, piedāvājot arhīvu kā resursu kopienu attīstībā.
- Īstenot ArchXAI projektu.
- Izstrādāt un īstenot stratēģiju LNA ēku un telpu sakārtošanai.
- Aktualizēt LNA infrastruktūras attīstības koncepciju sadarbībā ar Kultūras ministriju un Valsts nekustamajiem īpašumiem.
- Veicināt darbinieku profesionālo pilnveidi, izstrādājot un plānveidīgi realizējot mācību piedāvājumu.
- Veikt darbinieku labbūtības mērījumus un veicināt labbūtību darba vietā.

Direktore

M. Sprūdža

Dokuments ir elektroniski parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu

*Ginta Orinska-Spirģe, +371 28454364
e-pasts: ginta.orinska-spirge@arhivi.gov.lv*